

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Jonathan Åkesson

Rättstillämpning under svensk kolonialtid

En komparativ uppsats där rättstillämpningen på S:t Barthélemy jämförs med
rättstillämpningen i häradsrätten.

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Niklas Selberg

Termin: VT22

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	4
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställning	6
1.3 Avgränsning	7
1.4 Teori och metod	8
1.5 Material	9
1.6 Forskningsläge	9
1.7 Disposition	10
2 DOMSTOLENS SAMMANSÄTTNING	11
2.1 Konseljen	11
2.2 Häradsrätten	13
2.3 Delanalys - Domstolens sammansättning	15
3 LAGSTIFTNING	17
3.1 Guvenör Rosensteins förordning av den 30 juni 1787	17
3.2 Tjänstehjonsstadgan	20
3.3 Delanalys - Lagstiftning	22
4 RÄTTSKIPNING	24
4.1 Rättskipningen i konseljen	24
4.2 Rättskipningen i häradsrätten	27
4.3 Delanalys - Rättskipning	29
5 ANALYS OCH SLUTSATS	31
5.1 Helhetsanalys	31
5.2 Slutsats	32

BILAGA A - 1786 ÅRS REGLEMENTE	33
BILAGA B - 1805 ÅRS REGLEMENTE	36
BILAGA C - 1811 ÅRS REGLEMENTE	41
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	48

Summary

The thesis aims to investigate how the adjudication in St. Barthélemy functioned in relation to the adjudication in Sweden during the colonial era, 1785-1847. The differences and similarities between the two legal systems are examined through a legal historical method and a comparative perspective. The question is answered by examining the following three areas: the composition of the court, the legislation, and the administration of justice.

The composition of the court refers to the judge and the lay judge committee within the two legal systems. In St. Barthélemy, the court consisted of a council composed of the governor and seven, later six, lay judges. Within the Swedish legal system, the lower court is investigated, which was chaired by the parish governor together with a lay judge committee composed of twelve members. The lay judge committee was initially appointed by the parish governor but later came to be elected by the population. However, the councils' mix of elected members and members elected by the regulations created problems. Similar problems existed in the lower court as only a unanimous lay judge committee could overrule the parish governor. There was therefore a clear weakness in the court system which stemmed from the state's interest in appointing the members of the court.

In the chapter concerning the legislation Governor Rosenstein's decree of 30 June 1787, and the Servant Acts are presented and discussed. The former regulated the living situation of slaves on the island, the latter regulated the relationship between servants and landlords. The study focuses only on the provisions on chastisement within each law in order to provide a clear legal understanding before the chapter on the adjudication. The analysis of the legislation shows that the relationship between slave and slave owner was based on ownership, while the relationship between servant and landlord

was mainly based on a contract of employment. The slave legislation's ambiguity and purpose led to greater uncertainty than the Servant Acts, despite the act's difficult enforcement. The laws also had different purposes and interests.

The adjudication is analysed through court cases concerning chastisement. The cases are then presented and analysed. A comparison between the cases shows that the slave legislation was more literal than the Servant Act, whose provision on chastisement required an assessment of proportionality between the servant's violation and the landlord's punishment. Regarding the determination of penalties, it is clear that the court in St. Barthélemy applied a more arbitrary punishment than the Swedish lower court. It is also evident that St. Barthelemy's court saw the slaves as objects, partly due to the slave owners' penalties but also because they were not considered to be legal entities.

When analysing the cases in the light of the composition of the court and the design and purpose of the legislation, it is evident that the adjudication in St. Barthélemy was more arbitrary than in Sweden. This may be due partly to the slaves being considered property, partly to the fact that the officials on the island themselves were slave owners and therefore had a vested interest in the sentencing process.

The thesis ends in a comprehensive analysis where all three sub-analyses are analysed in their entirety. There are clear signs that the courts wanted to uphold the interests of the slave owners and landlords. It is evident from the district court cases that they take the side of the weaker party if the law so requires. The composition of the court is also discussed, as the composition mainly consisted of slave owners and landlords.

The essay concludes that the court in St. Barthélemy was more biased towards the slave owners and that this probably was due to the view of slaves as objects compared to servants who were seen as humans.

Sammanfattning

Uppsatsen syftar till att utreda hur rättstillämpningen på S:t Barthélemy fungerade i förhållande till rättstillämpningen i Sverige under kolonialtiden, 1785–1847. Genom en rätthistorisk metod och ett komparativt perspektiv undersöks skillnaderna och likheterna mellan de två rättssystemen. Frågan besvaras genom att närmare undersöka följande tre områden: domstolens sammansättning, lagstiftningen och rättskipningen.

Domstolens sammansättning tar sikte på domaren och nämnden inom de två rättssystemen. På S:t Barthélemy bestod domstolen av en konselj bestående av guvernören samt sju, senare sex, ledamöter. Inom det svenska rättssystemet utreds häradsrätten, vilken var bestående av häradshövdingen tillsammans med en nämnd bestående av tolv ledamöter. Nämnden utsågs från början av häradshövdingen men kom senare att utses av befolkningen. Konseljens blandning av folkvalda ledamöter och ledamöter som valdes genom reglementet skapade dock problem. Liknande problem fanns i häradsrätten då endast en enhällig nämnd kunde överrösta häradshövdingen. Det fanns därför en tydlig brist inom domstolssystemen som härrörde från statens intresse av att välja domstolens ledamöter.

I kapitlet som berör lagstiftningen presenteras och diskuteras Guvernör Rosensteins förordning av den 30 juni 1787 och tjänstehjonsstadgan. Den förstnämnda reglerade slavarnas livssituation på ön, den andre förhållandet mellan tjänstehjon och husbonde. Uppsatsen berör endast bestämmelserna om aga inom respektive lag i syfte att skapa en bra rättslig förståelse inför kapitlet om rättskipning. Analysen av lagstiftningen visar att förhållandet mellan slav och slavägare byggde på ägandeskap medan förhållandet mellan tjänstehjon och husbonde huvudsakligen byggde på ett anställningsavtal. Slaverilagstiftningens oklarhet och syfte medförde att den var osäkrare än tjänstehjonsstadgan, trots stadgans svårillämplighet. Lagarna hade också olika syften och intressen.

Rättskipningen analyseras genom rättsfall som berör husaga. Rättsfallen presenteras och analyseras sedan. En jämförelse mellan rättsfallen visar att slaverilagstiftningen var mer bokstavsmässig än tjänstehjonstadgan, vars bestämmelse om aga krävde en proportionalitetsbedömning mellan tjänstehjonets överträdelse och husbondens straff. Gällande påföljdsbestämningen var det tydligt att domstolen på S:t Barthélemy tillämpade ett mer godtyckligt straff än den svenska domstolen. Det är också tydligt att S:t Barthélemys domstol såg slavarne som objekt, bland annat genom påföljdsbestämningen gentemot slavägarna men även genom synen på slavarne som icke rättssubjekt.

Analyserar man rättsfallen mot bakgrund av domstolens sammansättning och lagstiftningens utformning och syfte blir det tydligt att rättskipningen på S:t Barthélemy var mer godtycklig än i Sverige. Detta kan dels bero på att slavarne ansågs vara egendom, dels på att ämbetsmännen på ön själva var slavägare och därför hade ett egenintresse i dömandet.

Uppsatsen avslutas i en helhetsanalys där alla tre delanalyserna analyseras i sin helhet. Det finns tydliga tecken på att domstolarna ville upprätthålla slavägarnas och husböndernas intressen. Rättsfallen från häradsrätten visar att domstolen tar den svagare partens parti om lagen föreskriver det. Även domstolens sammansättning diskuteras i förhållande till rättskipningen.

Uppsatsen landar i slutsatsen att domstolen på S:t Barthélemy var mer partisk än den svenska domstolen och oftare dömde efter slavägarnas intresse. Detta berodde troligen främst på att synen på slavar som objekt i jämfört med tjänstehjonen som sågs som människor.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sommaren 1784 besökte Gustav III det franska kungaparet i Paris på väg hem från sin Italienresa. Målet var att förhandla fram nya bistånds- och handelsfördrag samt samla militärt stöd i kriget mot Norge och Ryssland. Trots kungens misslyckande att övertala det franska kungaparet om militärt stöd, förhandlade Gustav III till sig den västindiska ön S:t Barthélemy. Förvärvet av ön resulterade i att Sverige blev en del av den europeiska slavhandeln mellan Afrika och Amerika. Detta var starten på den svenska kolonialtiden.¹ S:t Barthélemy förblev under svenskt styre fram tills 1878 då ön, efter en omröstning 1877, återlämnades till Frankrike.²

Samtidigt som Sverige bedrev slavkoloni på S:t Barthélemy under hårt reglerade omständigheter, rådde liknande förhållanden i Sverige. Tjänstehjon arbetade på husbönders gårdar under nästan slavliknande förhållanden. Förhållandet mellan tjänstehjon och husbonde reglerades genom tjänstehjonsstadgan och pågick mellan år 1664 och 1926.³

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur rättstillämpningen på S:t Barthélemy fungerade jämfört med rättstillämpningen i Sverige. Rättstillämpningen kommer analyseras i förhållande till slavar och tjänstehjon, där konseljen på ön och häradsrätten i Sverige kommer att presenteras och diskuteras. Syftet är att skapa en bredare förståelse över hur rättstillämpningen såg ut under svensk kolonialtid och vilka intressen som styrde dömandet utifrån nämnda undersökningsobjekt. Inom ramen för syftet ska domstolens sammansättning, lagstiftning och rättskipning

---

¹ Lindqvist (2020) s. 369.

² Högström (1888) s. 100.

³ Björkman (1974) s. 154.

undersökas och presenteras. Syftet kommer uppnås genom besvarandet av följande frågeställningar:

- Hur såg domstolens sammansättning ut på S:t Barthélemy respektive Sverige?
- Vilka regleringar styrde slavarna respektive tjänstehjonen och hur såg förhållandet ut mellan slavägare och slav respektive husbonde och tjänstehjon utifrån rätten att aga?
- Hur såg rättskipningen ut i förhållande till tjänstehjonen och slavarna?

1.3 Avgränsning

Undersökningen kommer att utgå från rättskipningen på S:t Barthélemy respektive i Sverige. Närmare bestämt konseljen på S:t Barthélemy och häradsrätten i Sverige. Att häradsrätten kommer undersökas beror på att traditionella brott oftast avhandlades vid häradsrätter och rådstugurätter, vilket ger en bra bild av hur rätten såg ut på den lokala nivån.⁴ Då tjänstehjonsystemet främst existerade på landsbygden är det därför rimligt att undersöka på häradsrätten som var landsbygdens domstol.⁵

Gällande lagstiftningen och rättskipningen kommer uppsatsen undersöka och diskutera bestämmelserna om aga inom respektive regelverk. Aga var en gemensam rättighet både för husbönder och slavägare varpå det utgör en bra jämförelsepunkt för att kunna jämföra de olika rättssystemen. Rätten att aga visar även tydligt på hur maktstrukturen såg ut mellan makthavare och undersåte. Maktdistinktionen gör det tydligare att utröna ifall domstolen väljer att döma efter den svagare eller starkare partens intresse, vilket kan ge en bra inblick i hur domstolen resonerade.

---

⁴ Sundin (1992) s. 16

⁵ Almquist (1950) s. 10.

Då svenskt slaveri kommer att belysas är det rimligt att undersöka den tidsperiod då slaveriet verkade på S:t Barthélemy, vilket var mellan 1785 och 1847.⁶

1.4 Teori och metod

Metoden som kommer att användas för uppsatsen är rättshistorisk metod med ett komparativt perspektiv.

Det komparativa perspektivet hänför sig till jämförelsen av rättskipningen på S:t Barthélemy och i Sverige under den svenska kolonialtiden.

Undersökningen kommer att riktas mot rättskipningens funktion och vilka intressen som föranledde rättssystemen. Viktigt är dock att man jämför rättsregler som reglerar samma situation i människors liv, i uppsatsens fall äga. Institutionerna och rättsreglerna ska vidare vara funktionellt jämförbara, dvs. ämnade att hantera samma problem. Sist måste även reglernas olika syften beaktas vid jämförelsen av hur reglerna använts.⁷

Vid undersökningen och analysen av domstolssystemen på S:t Barthélemy och i Sverige har en rättshistorisk metod använts. För en rättshistoriker är det viktigt att ha bred kunskap över de nödvändigaste rättskällorna och applicera ett kritiskt tänkande på informationen. En rättshistoriker kan karaktäriseras utifrån två perspektiv; internt och externt. Det interna perspektivet riktar sig mot lagar, rättsliga institutioner samt rättsväsendet. Det externa perspektivet beskriver påverkan av lagar, rättsliga institutioner och rättsväsendet.⁸ Uppsatsen kommer att fokusera på det interna perspektivet, dock kommer visst inslag av det externa perspektivet beröras. Inom den rättshistoriska metoden är det viktigt att poängtera att materialet oftast är en riktlinje till hur samhället såg ut och inte en exakt återskapning av hur samhället faktiskt var.⁹ Enligt Sir Baker finns det tre olika

---

⁶ Thomasson (2022) s. 17.

⁷ Bogdan (2013) s. 47-49.

⁸ Musson, Anthony och Stebbings, Chantal (2012) s. 1.

⁹ Ibid s. 5.

tillvägagångssätt vid utvecklandet av en rättshistorisk metod. Det första tillvägagångssättet innebär att författaren slår hål på andras historiska texter och teser. Det andra tillvägagångssättet är mer positivt utformat och innebär att författaren väljer ut grundläggande frågor. Författaren försöker sedan hitta material som besvarar frågorna. Sir Bakers sista tillvägagångssätt ligger till grund för denna uppsats. Metoden innebär att författaren studerar tillgängliga källor för att se vilka frågor och svar som materialet framkallar.¹⁰

1.5 Material

Materialet består främst av lagstiftning och doktrin, som i största del utgörs av sekundärkällor. Primärkällor har prioriterats men endast funnits i begränsad omfattning. Större delen av de primärkällor som finns bevarade, såsom S:t Barthélemy-samlingen och domar från häradsrätten är en del av riksarkivet i Stockholm. Uppsatsens karaktär och tidsomfång har medfört att det inte har varit motiverat att ta del av primärkällorna, varpå sekundärkällor som belyser arkivmaterialet främst har använts. Dock har primärkällor använts när de har funnits tillgängliga. Vid val av källor har ett källkritiskt tänkande varit prioriterat och både samtida och nutida källor har använts. Syftet med de samtida källorna har varit att få en inblick i rättssystemet och presentera en korrekt bild som möjligt. Dock ska de framhävas att detta har gjorts med försiktighet då framför allt vissa källor varit resejournaler och andra dokument som skildrar personers subjektiva uppfattning. Sekundärkällorna har därför varit ett bra komplement för att skapa en korrekt och nyanserad historisk framställning.

1.6 Forskningsläge

Forskningsläget på området är varierande. Gällande de processuella frågorna och lagstiftningen är forskningen utbredd. När det kommer till

---

¹⁰ Baker (2012) s. 7.

rättskipningen däremot är forskningen begränsad. Dock finns det två ledande källor som berör rättskipningen på S:t Barthélemy och i Sverige: *Svarta S:t Barthélemy* av Fredrik Thomasson och *I husbondens bröd och arbete* av Carolina Uppenberg.

Thomassons bok är den första boken som sammanställt delar av det svenska arkivet på S:t Barthélemy och det svenska arkivet på ön Guadeloupe.

Thomassons bok skildrar rättsläget och levnadssättet för slaverna på ön utifrån arkivmaterialet. Informationen från arkiven byggs ut med texter från S:t Barthélemy-samlingen för att skapa en bra helhetsbild över rättskipningen.¹¹

Carolina Uppenbergs doktorsavhandling framhäver maktförhållandet som rådde mellan husbonde och tjänstehjon. Till sin hjälp har hon tagit del av arkiv från Häradsrätten i Ås. Boken berör domstolens material i syfte att utvärdera hur förhållandena såg ut och hur tjänstehjonens respektive rättigheter tillämpades och respekterades i praktiken.¹²

1.7 Disposition

Uppsatsen består av fem kapitel. I *kapitel 1* behandlas uppsatsens bakgrund, syfte och frågeställning, avgränsning, teori och metod, material, forskningsläge samt uppsatsens disposition. *Kapitel 2* berör domstolens sammansättning av konseljen på S:t Barthélemy och av häradsrätten i Sverige. *Kapitel 3* behandlar lagstiftningen där Guvernör Rosensteins förordning och tjänstehjonsstadgan presenteras och analyseras. Rättskipningen berörs i *Kapitel 4*. Kapitlen avslutas med varsin delanalys om det berörda ämnet. Uppsatsen avslutas med en analys i *kapitel 5* där frågeställningarna besvaras genom en helhetsanalys utifrån delanalyserna i *kapitel 2, 3 och 4*.

---

¹¹ Thomasson (2022) s. 22–23.

¹² Uppenberg (2018) s. 68–69.

2 Domstolens sammansättning

Nedan kommer domstolens sammansättning presenteras. Sammansättningen tar sikte på domaren och nämnden i domstolen. Nämnden kommer att beröras mer ingående och bland annat frågor kring vilka personer nämnden bestod av och hur nämnden valdes kommer att besvaras.

2.1 Konseljen

På S:t Barthélemy reglerades domstolens sammansättning genom tre olika reglementen; 1786 års reglemente, 1805 års reglemente och 1811 års reglemente.¹³ Som komplement till reglementena utfärdades även kungliga brev och förordningar.

I 2 § 1786 års reglemente¹⁴ föreskrevs att alla justitieärenden ska avgöras av en konselj bestående av guvernören, som ordförande, samt sju ledamöter. Tre av ledamöterna utsågs av lagstiftaren i reglementet (så kallat lagligt valda) medan fyra var folkvalda. De tre lagligen valda var; Handelskompaniets första man på ön, justitiarien och den äldsta av kompaniets assistenter. Guvernören utsågs av regeringen. Justitiarien var domstolens juridiskt bildade ledamot.¹⁵

Konseljens konstellation ändrades genom 1805 års reglemente¹⁶ som en reaktion på upplösandet av västindiska kompaniet.¹⁷ Konseljen, nu kallad domstolen, skulle enligt 4 § i reglementet bestå av guvernören, som ordförande, guvernörens adjutant, justitiarien och guvernörssekreteraren samt tre folkvalda, erfarna och pålitliga män bland öns invånare.

---

¹³ Wedberg (1935) s. 63. Reglementena finns som bilagor i slutet av uppsatsen.

¹⁴ Bilaga A.

¹⁵ Högström (1888) s. 45 och 73.

¹⁶ Bilaga B.

¹⁷ Högström (1888) s. 22.

Enligt 4 § i 1811 års reglemente¹⁸ skulle lagskipningen i justitieärendena genomföras av en konselj¹⁹. Domstolen skulle bestå av guvernören, såsom ordförande, samt sex ledamöter; Justitiarien, Place-Majoren, guvernementssekreteraren samt tre folkvalda, erfarna och pålitliga män.

Enligt ett kungligt beslut år 1825 ersatte justitiarien guvernören som domstolens ordförande med guvernementssekreteraren och tre folkvalda som bisittare. En liknande sammansättning förespråkades i 1815 års förslag på reglemente. Förslaget stadgade en domstol bestående av en kungligt utnämnd justitiarie samt sex folkvalda ledamöter. Hade förslaget realiserats hade sammansättningen följt svenskt domstolsmönster med en domare och en nämnd.²⁰

Förutom de lagligt valda ledamöterna skulle tre ledamöter väljas av invånarna.²¹ Dock var det långt ifrån alla invånare som hade rösträtt. Fyra kategorier kunde urskiljas. Den första kategorin var jordägare. Därefter kom personer som uppnått 21 års ålder och ej var i privat tjänst; neutraliserade svenska undersåtar förutsatt att de inte var privata tjänare samt invånare som varit bosatta på ön under sju års tid och utövade ett yrke, dock ej gesällarbetare eller dagsverksarbetare.²² Först 1830 fick fria svarta rätt att rösta och 1833 tilläts, genom ny lag, även fria svarta vara kandidater till nämnden. De röstberättigade var nu indelade i tre kategorier; folk födda på ön, naturaliserade fria undersåtar med borgarbrev som fyllt 21 samt invånare som varaktigt under 7 års tid varit vistades på ön och var innehavare av hus, jord eller utövade ett yrke.²³ Ledamöterna i nämnden var oftast svensk-, fransk- eller engelsktalande handelsmän.²⁴

---

¹⁸ Bilaga C.

¹⁹ Konseljens kallades fortfarande domstol enligt 33 § 1811 års reglemente.

²⁰ Högström (1888) s. 43–35 och 72–73.

²¹ Se 2 § 1786 års reglemente, 4 § 1805 års reglemente och 4 § 1811 års reglemente.

²² Högström (1888) s. 31.

²³ Thomasson (2022) s. 233–236.

²⁴ Thomasson (2013) s. 11.

Gemensamt för alla reglementena var att domstolen var domför då fem av ledamöterna, justitiarien inräknat, var närvarande.²⁵ Regeln skapade problem, vilket belystes i ett brev från 1790. Domförheten vid fem ledamöter innebar att de tre lagvalda ledamöterna kunde överrösta de två folkvalda, vilket medförde risken att statliga intressen och handelsintressen kunde korrumpera folkets intresse av en rättvis rättegång. Trots protesten skedde ingen lagändring förrän 1805 års reglemente.²⁶ Till skillnad från 1786 års reglemente föreskrev 1805 och 1811 års reglementen att guvernören skulle biträdas av sex ledamöter i stället för sju. Enligt 1811 års reglemente krävdes dock endast fyra ledamöter om ledamöterna var ense om beslutet. Domförheten ändrades 1818 då ett kungligt beslut stadgade att domstolen var fullsutten då endast då fyra ledamöter, justitiarien inberäknad var närvarande. Vid enhällighet krävdes endast tre ledamöter.²⁷

2.2 Häradsrätten

Domstolsorganisationen i Sverige genomgick ingen större förändring mellan perioden 1736 och 1947 och är därför oföränderlig under svensk kolonialtid. Enligt rättegångsbalken i 1734 års lag föreskrevs det att landsbygdens domstol var häradsrätten. Domstolens sammansättning utgjordes av häradshövdingen samt tolv, i häraden boende, bönder.²⁸ Häradshövdingen utsågs av kungen efter förslag från hovrätten.²⁹ Nämndemännen utsågs under 1700-talet och i början av 1800-talet av häradsrätten.³⁰ Nämndemännen utgjorde de mest etablerade bönderna i socken.³¹ Det var först 1823 som bönderna vid sockenstämman fick möjlighet att utse nämndemännen. För att utses till nämndeman krävdes att man fyllt 25 år,

---

²⁵ Se 6 § 1786 års reglemente, 5 § 1805 års reglemente och 5 § 1811 års reglemente.

²⁶ Högström (1888) s. 7.

²⁷ Wedberg (1935) s. 68–69.

²⁸ Almquist (1950) s. 10.

²⁹ Frohnert (1985) s. 230.

³⁰ Almquist (1950) s. 10.

³¹ Sundin (1992) s. 447

tillhörde bondeståndet samt var bosatt i häradet. Nämndemännen valdes på livstid.³²

Häradsrätten var domför när sju nämndemän var närvarade. Nämnden kunde överrösta häradshövdingens dom enligt 23 kap. 2 § RB under förutsättning att nämnden var enhällig.³³ Enligt 1734 års lag skulle dömandet och överläggningen av domen i häradsrätten ske gemensamt av domaren och nämnden. Genom sakupplysningar och information om lagens lydelse och mening skulle domaren bistå nämndemännen i deras roll som meddomsmän. Domböckerna från 1700-talet vittnar om hur domaren fick en framstående roll som rättens ledare. Nämnden hamnade däremot i domarens skugga och deras uppgift försköts från sannings- och rättsfrågor till endast sanningsfrågor. Det var vanligt att domaren skrev klart domen hemma för att sedan vid överläggningen med nämnden presentera färdigskrivna och undertecknade domar.³⁴ Domaren ansåg att de egenskrivna beslut som presenterades för nämnden var de rätta besluten. Motsatte sig nämnden domarens åsikt ansåg domaren att motsättningen var olaglig eftersom domaren kunde rätten. Konsekvenserna blev att nämnden riskerade att skämma ut sig varje gång de använde sin maktbefogenhet och gick emot domarens åsikt.³⁵ Eftersom domaren hade rättegångsprotokollen hemma minskades också möjligheten för nämnden att bestrida domarens domslut, vilket gjorde att nämnden saknade anledning att trotsa domslutet. Nämnden fick snarare avstå sin rätt att döma i målet och förlita sig på domarens anvisning. Nämndemännens roll i rätten minskade och blev mer rådgivande än dömande. Domarens suveränitet i samspel med nämndemännens underordnande bidrog till att överläggningen blev en formalitet för att upprätthålla ett sken av folklighet i rättskipningen. Nämndemännens passiva närvaro i rätten medförde även att nämnden inte erhöll kunskapen som krävdes för att döma i mål.³⁶

---

³² Almquist (1950) s. 10.

³³ Ibid (1950) s. 10.

³⁴ Fahlerantz (1903) s. 503 och 612–613.

³⁵ Ibid s. 496 och 499–501.

³⁶ Ibid s. 614–615.

2.3 Delanalys - Domstolens sammansättning

Både på S:t Barthélemy och i Sverige bestod domstolen av en domare och en nämnd. Dock såg utformningen olika ut i domstolarna. S:t Barthélemy hade en nämnd bestående av lagligt valda och folkvalda ledamöter vars röster spelade roll för domens utfall. I Sverige däremot var nämnden till en början vald av häradshövdingen men kom att utvecklas till en folkvald nämnd. Till skillnad från S:t Barthélemy krävdes dock en enhällig nämnd för att överrösta domaren.

Nämnderna har även ett utvecklingsmönster som skiljer sig åt. Från början låg domstolen på S:t Barthélemy i framkant eftersom folket hade möjlighet att inverka på domstolens sammansättning. Problemet var dock att de tre lagligt valda ledamöterna kunde överrösta de två folkvalda i och med att domstolen var domförlid vid fem ledamöter. Trots bristen skapades en tanke om delaktighet och rättssäkerhet. År 1823 fick däremot häradsrätten ett övertag då bönderna i sockenstämman fick rätten att välja ledamöterna i nämnden. Häradsrätten genomsyrades nu av en nämnd helt vald av folket. Domstolen på S:t Barthélemy lyckades aldrig nå en helt folkvald nämnd, snarare utvecklades domstolen i motsatt riktning. Antalet folkvalda ledamöter minskades från fyra till tre genom införandet av 1805 års reglemente. Konstellationen fortsatte till öns avskaffande. Ett förslag hade funnits på en sammansättning där domstolen på ön, likt häradsrätten, skulle bestå helt av folkvalda ledamöter. Däremot trädde förslaget ej i kraft.

Tittar man på de röstberättigade så är det långt ifrån alla som får rösta. Reglerna i häradsrätten var inte lika specifika som på S:t Barthélemy och men det var ändå inte alla som fick rösta. Även om det gick i olika steg och faser kan man gemensamt se att utvecklingen i de bägge domstolarna gick framåt. Från att ledamöterna var valda av staten till att invånarna fick större inflytande. Även gällande vem som fick vara nämndeman så kan man se en utveckling där samhället blir mer och mer inkluderande.

I relation till nämnden är det även rimligt att beröra domstolen fullsuttenhet. På S:t Barthélemy var domstolen fullsutten då fem ledamöter var närvarande vilket var problematiskt med tanke på ovan nämnda problematik. Trots ändringen av sammansättningen i 1805 års reglemente kvarstod dock ett problem. Lagstiftaren hade, som nämnt, valt att sänka antalet folkvalda ledamöter från fyra till tre, vilket föranledde att domstolen fortfarande var domförlig vid en majoritet av lagligt valda ledamöter. Liknande problematik fanns i Sverige då det krävdes en enhällig nämnd för att överrösta, den av regeringen valda, häradshövdingen. Staten hade även här möjlighet att döma utefter sitt intresse.

Trots att domstolens sammansättning kom att gå i olika riktningar på S:t Barthélemy och i Sverige var det gemensamt för domstolarna att staten hade möjlighet att påverka utformningen av domstolen och intervensera i dömandet.

3 Lagstiftning

I detta kapitel ska en djupare inblick göras i den lagstiftning som ligger till grund för kapitlet om rättskipning. Anledningen är för att få en uppfattning av lagstiftningens bakgrund och intressen för att bättre förstå domstolens utfall. Lagstiftningen som kommer beröras är Guvernör Rosensteins förordning av den 30 juni 1787 och tjänstehjonsstadgan.

3.1 Guvernör Rosensteins förordning av den 30 juni 1787

Den materiella rätten på S:t Barthélemy skapade stora problem.³⁷

Euphrasén, som besökte S:t Barthélemy, skrev följande om lagstiftningen i sin bok:

"Lagen, hvarefter alla saker dömdes och afgjordes, var den Svenska; några saker gifvas dock, som dömmas efter VestIndisk Lag, eller öfverenskommelse med kringliggande Öar och efter Granne-sämja."³⁸

I 1786 års reglemente specificerades inte vilken lag som skulle tillämpas utan det föreskrevs endast att domstolen skulle tillämpa de skäligen sedvanor och stadgor som tidigare tillämpats på de västindiska öarna, i synnerhet på S:t Barthélemy.³⁹ Svensk lags tillämpning nämns första gången i 1805 års reglemente, där det anges att svensk lag ska tillämpas i första hand.⁴⁰ Trots lagstiftningens utformning i 1786 års reglemente ansågs det dock självklart att svensk lag skulle tillämpas.⁴¹

---

³⁷ Wedberg (1935) s. 73.

³⁸ Euphrasén (1795) s. 51.

³⁹ Se 3 § 1786 års reglemente.

⁴⁰ Se 7 § i 1786, 1805 och 1811 års reglementen.

⁴¹ Wedberg (1935) s. 73.

Det som Euphrasén omnämner som "Vestindisk Lag" tar sikte på de slavlagar som cirkulerade på S:t Barthélemy.⁴²

Inspiration till slaverilagstiftningen på S:t Barthélemy hämtades från fransk kolonilagsstiftning, där den franska slavförordningen från 1783 var den främsta. Det var S:t Barthélemys franska bakgrund som föranledde att inspiration hämtades från den franska slaverilagstiftningen. Guvernör Rosenstein omarbetade den franska slaverilagstiftningen för att anpassa lagen efter de svenska omständigheterna, vilket resulterade i guvernör Rosensteins förordning av den 30 juni 1787 (hädanefter kallad koloniallagen). Koloniallagen blev domstolens viktigaste rättskälla i mål där slavar förekom.⁴³

Problemet med kodifieringen var att domstolen vid tolkningsproblem eller vid tveksamhet inte kunde söka vägledning i en svensk förlaga.

Domstolsprotokollen vittnar om dessa brister. Bland annat tillämpade domstolen den franska förordningen från 1783 om de inte hittade en tillämplig regel i den svenska koloniallagen. Även den ännu äldre franska slaverilagstiftningen från 1685, Code Noir, tillämpades i vissa fall.⁴⁴

Koloniallagens otydlighet bidrog till att domstolsprotokollen oftast innehöll en blandning av svenska lagar, utländska lagar och lokal sedvanerätt.

Korsningen av lagar medförde osäkerhet hos öns kolonialtjänstemän, på grund av svårigheten att veta vilka lagar som kunde och skulle tillämpas. År 1802 gjordes ett försök att klargöra den svenska koloniallagen.

Tullförvaltaren Furuträd skickades till den danska kolonin på ön S:t Thomas. Med sig hade Furuträd ett formulär bestående av 67 frågor som rörde kolonialförvaltningen på S:t Barthélemy. Frågorna var författade av

---

⁴² Thomasson (2013) s. 10.

⁴³ Thomasson (2022) s. 17 och 217. - Guvernör Rosensteins förordning var skriven på franska och engelska men Thomasson har en svensk översättning som bilaga i sin bok.

⁴⁴ Ibid s. 126 och 214.

guvernören och troligen sammanställda av domarna på ön. De handlade om allt från slavvittnesmål till vilken lag som skulle tillämpas på fria svarta.⁴⁵

Koloniallagens hårda reglering följde som en reaktion på kolonialmakternas rädsla för slavuppror. Rädslan för slavuppror framhövdes av Guvernör Rosenstein som ett berättigande av lagens hårda reglering i ett brev till kungen.⁴⁶ Koloniallagens stränghet motiverades också av andra kolonier. Slavarnas fick inte erbjudas mildare villkor på S:t Barthélemy jämfört med andra kolonier varpå koloniernas slaverilagstiftning efterhärmdes. Syftet med efterhärmmningen var att begränsa immigrationen av svarta till S:t Barthélemy.⁴⁷

Koloniallagens stränghet genomsyrades också i slavägarnas rätt att straffa sina slavar. Euphrasén framhäver slavägarnas syn på rätten att bestraffa slavar i sin bok:

"Lagen, efter hvilken Negrane straffas, hade nästan hvar och en ägare sin egen; han äger rättighet, at handtera fina slafvar efter behag och samvete".⁴⁸

Citatet vittnar om att slavlagarna gav slavägarna stor frihet att straffa sina slavar godtycklig och utifrån sin egen moral.⁴⁹ Guvernör Rosenstein menade dock att koloniallagen avsåg att hindra slavägarens misshandel av slavar.⁵⁰ Precis som Rosenstein framförde fanns det ett skydd för slavar i förordningen. I 8 § koloniallagen föreskrevs en rätt för slavägaren att straffa sina slavar med 29 piskrapp. Vid överträdelse konfiskerades slaven av staten. Rätten att straffa sina slavar var ett extrajudiciellt straff, det vill säga ett av staten bestämt straff som kunde verkställas utan rättens inblandning.⁵¹ Vilde slavägarna ej straffa sina slavar själva kunde slavägaren överlämna

---

⁴⁵ Thomasson (2022) s. 209-210.

⁴⁶ Ibid s. 215 och 217-218.

⁴⁷ Ibid s. 128.

⁴⁸ Euphrasén (1795) s. 51.

⁴⁹ Thomasson (2013) s. 24.

⁵⁰ Thomasson (2022) s. 29.

⁵¹ Ibid s. 125 och 257.

bestrafningen till rätten.⁵² Då något specifikt lagrum ej behövdes för att döma ut det extrajudiciella straffet innebar det en möjlighet för rätten att överta ägarnas rätt och godtyckligt straffa slavarna. Praxis medförde att det extrajudiciella straffet kom att bli en lägsta nivå i straffskalan.⁵³ Det ska även poängteras att Euphrasén i citatet belyser det ägarförhållande som rådde mellan slavarna och slavägaren.

3.2 Tjänstehjonsstadgan

Tjänstehjonsstadgan reglerade tjänstehjonsförhållandet och kombinerades ofta med bestämmelserna om tjänstetvång.⁵⁴ Det fanns totalt sex tjänstehjonsstadgor från och med 1600-talet mitt fram tills tjänstehjonets upplösande 1926; stadgorna av år 1664, 1686, 1723, 1739, 1805 och 1833.⁵⁵

Syftet bakom tjänstehjonslagstiftningen var att skapa effektiva fördelar för finanspolitiken och statsfinanserna i Sverige. Fördelarna skulle åstadkommas genom att reglera tjänstetvångets utformning, fattigvården, sträva efter att hindra lösdriveriet i Sverige och vaka över rättssäkerheten.⁵⁶

Personer som inte hade sysselsättning, försörjning eller annat laga försvar ålades att ingå årstjänst i någon annans hushåll. Jordägare, godkända hantverkare samt de som hade sysselsättning i kronans tjänst ansågs ha laga försvar och undslapp tjänstetvånget. Saknade man laga försvar och vägrade årstjänst kunde man dömas till lösdriveri och tvingas tjänstgöra som soldat eller ingå i kronans allmänna arbeten.⁵⁷

Förhållandet mellan tjänstehjonen och husbonden var huvudsakligen grundat genom ett arbetsavtal som reglerade anställning och avskedande.⁵⁸

---

⁵² Thomasson (2022) s. 29.

⁵³ Ibid s. 125 och 131.

⁵⁴ Montgomery (1933) s. 249.

⁵⁵ Björkman (1974) s. 154.

⁵⁶ Montgomery (1933) s. 251.

⁵⁷ Uppenbergs (2018) s. 89–90.

⁵⁸ Björkman (1974) s. 112.

Kontraktet ingicks på årsbasis och makten under anställningstiden låg hos husbönderna.⁵⁹ Intentionen var dock att relationerna skulle vara jämlika.⁶⁰ Reglerna om anställning och uppsägning var detaljerade och fick endast genomföras under specifika dagar.⁶¹ En förutsättning för tjänstehjonsavtalets legitimitet var att tjänstehjonet valt sin husbonde utan tvång. I gengäld legitimerades husbondens och matmoderns makt genom att tillgodose de krav och skyldigheter gentemot tjänstehjonet som lagligen ålades dem.⁶² Tjänstehjonsavtalet var inte bindande mellan parterna i definitiv mening och tillät tjänstehjonet att lämna sin anställning under lagliga former. Bortsett från ingåendet och uppsägandet av tjänstehjonsavtalet var inte utsikterna för tjänstehjonet att påverka arbetssituationen särskilt stora.⁶³

Tjänstehjonen levde under en sträng reglering där de tvingades till arbete, övervakades av husbondfolket och samt agades. Tjänstehjonet hade dock vissa rättigheter, bland annat rätten att få ut sin lön och rätten att fritt byta husbonde efter arbetat tjänstear. Genom lagstiftarens utformning av lagen hade husbonden fått ett starkt rättsligt stöd att straffa tjänstehjonen. Lagstiftaren ansåg att husbonden inte behövde dras med ett tjänstehjon som bara kostade pengar på grund av arbetsolydnad eller upproriskhet.⁶⁴ Tjänstehjonsstadgan beskrevs oftast som brutal, restriktiv och inhuman gentemot tjänstehjonen.⁶⁵

Strängheten i tjänstehjonsstadgan medförde att regleringen blev svår att tillämpa, framför allt bestämmelserna om försvarslöshet. Svårigheten att tillämpa tjänstehjonsstadgan medförde i sin tur att tjänstehjonsförhållandena ofta reglerades genom sedvana och tradition.⁶⁶

---

⁵⁹ Uppenberg (2018) s. 107.

⁶⁰ Montgomery (1933) s. 154.

⁶¹ Harnesk (1990) s. 33.

⁶² Uppenberg (2018) s. 97–98.

⁶³ Björkman (1974) s. 158.

⁶⁴ Uppenberg (2018) s. 182

⁶⁵ Harnesk (1990) s. 36.

⁶⁶ Montgomery (1933) s. 259–260.

Enligt tjänstehjonsstadgan hade husbonden rätt att aga sitt tjänstehjon, så länge agan var måttlig eller skälig.⁶⁷ Bestämmelsen om aga återfanns i samtliga stadgor och skapade en prägel för relationen mellan tjänstehjon och husbonde.⁶⁸ Husagan fick inte vara strängare än vad som föreskrevs för misshandel i missgärningsbalken.⁶⁹ Husagan gällde även oavsett kön och preciserade inte vilka handlingar som påkallade aga. Formuleringarna var vida och öppna för godtycklighet.⁷⁰ Vissa husbönder tolkade paragrafen som en rätt till godtyckligt övervåld.⁷¹ Agan utgjorde en viktig del av uppsägningsprocessen, då tillsägelse och aga skulle ske före uppsägning av tjänstehjonet. Det verkar ha funnits delade meningar gällande hur agan betraktades. Tjänstehjonen tycks inte ha ansett att det fanns en skillnad mellan en positiv och en negativ aga. Den positiva agan skulle vara balanserad och tillrättavisande medan den negativa agan var slag utdelade i affekt och som ledde till kroppsskada.⁷²

3.3 Delanalys - Lagstiftning

Vid en jämförelse mellan tjänstehjonsstadgan och koloniallagen syns vissa samband. Först och främst förhållandet mellan tjänstehjon och slav. Som framgått ovan skiljer sig relationerna mellan parterna väsentlig åt även om båda lagstiftningarna reglerade maktstrukturer. Relationen mellan husbonden och tjänstehjonet byggde på ett anställningsavtal medan förhållandet mellan slavägare och slav byggde på ägandeskap. Trots detta fanns det inskränkningar och lagrum i tjänstehjonsstadgorna som talade för att tjänstehjonen levde under slavliknande förhållanden. Dock är det viktigt att poängtera att trots det slavliknande förhållandet så var tjänstehjonet endast bundet till husbonden på årsbasis och kunde även i extrema fall

---

⁶⁷ Harnesk (1990) s. 35.

⁶⁸ Uppenberg (2018) s. 106–107.

⁶⁹ Gustav Boger (1972) s. 104.

⁷⁰ Lindstedt Cronberg (2006) s. 209.

⁷¹ Harnesk (1990) s. 35.

⁷² Uppenberg (2018) s. 246–247 och 249.

lämna husbonden under det pågående arbetsåret. Slavarna ansågs i stället vara egendom och var därför i definitiv mening bundna till sin ägare.

En omständighet som särskiljer koloniallagen från tjänstehjonsstadgan var den osäkerhet och otydlighet som fanns gällande koloniallagen.

Tjänstehjonsstadgan var, som nämnt, svårtillämplig, men ändå utarbetad efter de svenska förhållandena medan koloniallagen främst var en modifierad kopia av fransk och annan västindisk lagstiftning. Detta blev extra tydligt med hänsyn till det formulär som utarbetades för att besvara frågor om lagstiftningen och styret på ön. I och med att tjänstehjonet tog anställning på årsbasis är det viktigt att beakta det intresse som husbonden hade att skapa en bra bild av sig själv för att nya tjänstehjon skulle vilja ta anställning i dess hushåll.

Syftena bakom de båda lagstiftningarna skiljer sig också åt.

Tjänstehjonsstadgan syftade till att förbättra statsfinanserna och finanspolitiken i Sverige. Förutom nämnda syften så styrdes koloniallagens utformning mycket av att minimera risken för slavuppror. Gemensamt för lagarna är att de trots sina syften försökte reglera någon form av minimiskydd, framför allt gällande rätten att aga. På S:t Barthélemy fanns en högsta gräns på 29 piskrapp medan agan i Sverige skulle vara måttlig. Problematiken är att man i lagstiftningen på S:t Barthélemy inte tagit hänsyn till individen som bestraffas. 29 piskrapp för en fullvuxen man kan differentiera sig mycket från 29 piskrapp på en ung flicka. Måttlighetskravet i tjänstehjonsstadgan tar dock större hänsyn till individuella skillnader. Dock ska erinras att lagstiftningarna var väldigt godtyckliga i sin formulering, vilket skapade utrymme för slavägaren respektive husbonden att bruka övervåld.

4 Rättskipning

I detta avsnitt kommer rättsfall rörande aga från både konseljen och häradsrätten att presenteras. Rättsfallen kommer sedan att diskuteras och analyseras. Innan rättsfallen berörs är det viktigt att poängtera att husagan ibland accepterades av bägge parterna och att misshandeln därav inte kom att behandlas av häradsrätten.⁷³ Det finns även påståenden om att tjänstehjonsstadgan endast fanns för syns skull och att relationen till tjänstefolket i stor del reglerades genom tradition och sedvana.⁷⁴ Det finns dock tecken på att husbönder och husfruar vände sig till domstolen i stället för att lösa konflikten inbördes.⁷⁵ Liknande felkällor förekom troligen också på S:t Barthélemy och som nämnts ovan tillämpades mycket sedvanor och traditioner. Dock finns det likt i Sverige även fall där slavägare dragits inför rätten även om det troligen hände mer sällan än i Sverige då slaverna inte var rättssubjekt och därav behövde få hjälp från en tredje part.⁷⁶

4.1 Rättskipningen i konseljen

Första fallet handlar om tvätterskan Suzannah som 1802 hade blivit straffad med fler än 29 piskrapp av slavägaren Francena Charlotte.⁷⁷ Charlotte förnekande och framförde att hon endast straffat Suzannah med 29 piskrapp. Suzannah hade vägrat tvätta Charlottes kläder, varpå Charlotte, enligt vittnen, beordrat slaven Jacob att piska Suzannah över 100 gånger. Rätten hörde Suzannah trots att slavar, enligt lag, inte fick vittna, framför allt inte mot sina ägare. En enhällig domstol fällde Charlotte för överträdelse av koloniallagen. Det straff som föreskrevs var konfiskering och försäljning av slaven. Ersättningen skulle tillfalla staten men då maken James inte varit

---

⁷³ Uppenberg (2018) s. 251.

⁷⁴ Harnesk (1990) s. 37.

⁷⁵ Sundin (1992) s. 468.

⁷⁶ Thomasson (2022) s. 92.

⁷⁷ Ibid s. 28–29.

delaktig eller närvarande vid piskningen beslöt rätten att han skulle erhålla pengarna.⁷⁸

Nästa fall handlar om den 14 åriga slavflickan Marie Castagnet. Slavägaren Dominique Castagnet hade, år 1805, straffat Marie med uppemot 100 piskrapp och sedan gnidit in salt och peppar i såren på henne. Dominique förnekade handlingen. Läkarintygen och vittnesmålen talade i en annan riktning. Misshandeln hade överträtt domstolens hårdaste straff. Domstolen framförde att sådana grova straff kunde urholka statens våldsmonopol och därigenom minska de statliga straffens preventiva verkan. Även domstolens legitimitet förvanskades om slavägarna godtyckligt kunde straffa slaverna på ett sätt som översteg myndigheternas straff. Domstolen dömde till Marias fördel och paret Castagnet ålades att sälja Marie. Processen särskildes från Suzannahs fall och Marie ålades att inom åtta dagar välja en ny slavägare. Köpesumman sattes till 20 dollar högre än vad paret Castagnet hade betalat för henne. Uppgiften var svår då misshandeln gjort Marie oattraktiv på marknaden. Misslyckades Marie med att sälja sig själv skulle hon säljas till högstbjudande på auktion, dock ej till paret Castagnet eller utanför kolonin. Likt Charlotte erhöll paret Castagnet pengarna från Marias försäljning. Straffet var symboliskt och förutom moraliska utläggningar gavs och inga större konsekvenser till de som misshandlade sina slavar. Domstolen tydliggjorde att preventionen var riktad mot slaverna.⁷⁹

Sista rättsfallet berör den ca 11 åriga slavflickan Dido. Didos slavägare Payne hade, år 1819, utsatt henne för misshandel och gjort henne till allmänt åtlöje då hon försökt rymma. Payne hade täckt Didos ansikte med mjöl och fjädrar och dragit ut flickan på gatan, där hon piskat henne samtidigt som hon uttryckt skällsord. Enligt vittnen ska Payne även strött peppar i ögonen samt på de ömma delarna av den nakna och gråtandes flickan. Payne erkände att hon strött peppar i ögonen på Dido, men förnekade den sistnämnda anklagelsen. Domstolen dömde Payne till misshandel och ålade

---

⁷⁸ Thomasson (2022) s. 32–33

⁷⁹ Ibid s. 37–38, 40–41 och 44–45.

henne att betala böter. Bötesbeloppet skulle egentligen motsvara Didos slavvärde men minskades väsentligt för att motsvara Paynes ekonomiska situation. Payne förbjöds även att ha något med Dido att göra igen. Till skillnad från övriga mål var Payne inte slavägaren utan hyrde endast Dido.⁸⁰

Trots det milda bötesbeloppet blev Payne straffad hårdare än både Castagnet och Charlotte som fick behålla pengarna från slavförsäljningarna. Staten konfiskerade varken Suzannah, Marie Cathrine eller Dido och slavägarna drabbades inte hårt ekonomiskt. Kontrasten mellan slavägarens rätt till bestraffning och de av statens utdömda straffen var en källa till problem. Staten hade enligt lag rätt att både konfiskera slaven och erhålla pengarna men som framgått av rättsfallen nyttjade domstolen inte denna rätt. Domstolen ifrågasatte heller inte slavägarnas rättighet att straffa sina slavar. Det som ifrågasattes var det övervåld som hade tillämpats. Straffet var endast symboliskt. Å ena sidan ansåg myndigheterna att slavar som begick brott behövde straffas och för att upprätthålla det fick man stora befogenheter. Å andra sidan ville även myndigheterna signalera till slavägarna att inte straffa sina slavar på ett sätt som ansågs allt för stötande för rättsmedvetandet. Myndigheterna ifrågasatte inte slavägarnas äganderätt inte ens när de enligt slavlagarna kunde ha konfiskerat slaven och berövat slavägaren hans eller hennes värde.⁸¹ En annan faktor som kunde spela in var att domstolens ledamöter ofta var slavägare själva, bland annat guvernör Norderling hade själv arton slavar vid sin död.⁸² Fallen bekräftar att domstolen på S:t Barthélemy domstolen värnade mer om slavägarnas ekonomiska intressen och deras äganderätt.⁸³

---

⁸⁰ Thomasson (2022) s. 193–195.

⁸¹ Ibid s. 34 och 172–173.

⁸² Ibid s. 241.

⁸³ Ibid s. 195.

4.2 Rättskipningen i häradsrätten

Nu ska några rättsfall från häradsrätten gällande aga belysas. Till skillnad från koloniallagen stadgade tjänstehjonsstadgan en rätt till måttlig husaga. Denna måttlighet byggde som nämnt ovan på en balans mellan tillrättavisande och kroppsskada. Utifrån rättsfallen nedan kommer några slutsatser att dras gällande hur domstolen tillämpade regeln om husaga.

År 1833 åtalades en husbonde för att ha överfallit sin tjänstepiga Eva Johansdotter som frångått sitt arbete. Husbonde hade tilldelat pigan fem örfilar som gjort att hon fallit omkull samt sparkat henne två gånger. Häradsrätten ansåg att husbonden hade överskridit gränsen för måttlig husaga och dömde honom till böter för misshandeln.⁸⁴ Böter var det primära straffet vid denna tid.⁸⁵

I ett fall från år 1824 åtalades hovkvartermästaren Mörke för att ha misshandlat sitt tjänstehjon. Vittnet Mårtensson framhävde att Mörke börjat bråka med drängen Johannes, när de arbetade på torpet. Bråket hade inletts eftersom Johannes inte infunnit sig till dagsverke på säteriet. Mörke hade då tagit sin käpp och slagit Johannes fyra gånger på huvudet. Johannes försökte knuffa undan sin husbonde Mörke men erhöll då två till slag och hotelser om mera stryk. Slagen medförde att Johannes fått blodvite vid munnen och blånad i huvudet. Mörke hade fått ett sår över ögat på grund av en räfsa som Johannes försvarat sig med. Vittnen beskrev hur Mörke varit våldsam mot sina anställda och framhävde andra gånger Mörke misshandlat Johannes. Misshandeln på åkern ledde till att Johannes inte kunde arbeta under tre veckors tid. Mörke förnekade att husagan ej varit måttlig och genstämde Johannes för misshandeln med räfsan. Rätten dömde Mörke till att betala böter, medan Johannes frikändes med hänsyn till självförsvarsrätten.⁸⁶

---

⁸⁴ Boger (1972) s. 104–105.

⁸⁵ Sundin (1992) s. 437.

⁸⁶ Boger (1972) s. 105–106.

Ett annat fall berör drängen Sven Larsson⁸⁷ och Håkan Persson⁸⁸ som blev stämnda för att ha lämnat sin tjänst. De fick dock rätt av domstolen eftersom de blivit illa behandlade och frekvent slagna.⁸⁹ Det ska erinras om att bara för att rätten accepterade att ett tjänstehjon rymde från en ovittnat våldsam husbonde betydde det inte att domstolen hade en negativ syn på aga, tvärtom fanns det flera fall där tjänstehjonet ansåg sig ha blivit misshandlad men där domstolen ansåg att misshandeln föll inom ramen för laglig aga.⁹⁰

Ett rättsfall som visar på rättens syn på måttlig var när Ellika Olofsdotter, 1787, blev misshandlad och stämde sin husbonde. Ett vittne hade sett husbonden slå Ellika. Vittnet hade endast bevittnat några slag med handen och framförde att Ellika varken blivit slagen "blå eller blodig". Rätten menade att husbonden hade rätt att genom måttlig husaga tillrättavisa sitt tjänstehjon och frikände husbonden.⁹¹

I ett fall från 1846 stämde drängen Erik Jansson husbonden för att nekat honom föda, tvingat honom arbeta på en helgdag och för att ha slagit honom. Erik Jansson yrkade ersättning för sveda och värk samt att husbonden skulle betala rättegångskostnaderna. I rätten framkom dock att Erik Jansson hade stulit föremål från husbonden. Rätten ansåg därför att agan var laglig och Erik Jansson blev ersättningsskyldig för stölderna.⁹²

Det förekom även att ämbetspersoner var inblandade i rättsfallen. Ett sådant exempel är när häradshövdingen Elers år 1801 stämde sin dräng Lars Persson då han vid aga valt att slå tillbaka. Elers drog senare tillbaka stämningen varpå det är oklart om Elers handling var att anse som aga eller misshandel.⁹³

---

⁸⁷ År 1823.

⁸⁸ År 1812.

⁸⁹ Uppenberg (2018) s. 249.

⁹⁰ Ibid s. 158.

⁹¹ Ibid s. 248.

⁹² Smith (1849–1850) s. 516–517.

⁹³ Uppenberg (2018) s. 249.

Även om domstolen hade andra intressen i jämförelse med tjänstehjonets, så talade inte detta för att domstolen alltid tog husbondens parti, framför allt inte när lagens ordalydelse talade för tjänstehjonet.⁹⁴

4.3 Delanalys - Rättskipning

Genom rättsfallen ges en inblick i hur rätten tillämpade lagen och vilka omständigheter som påverkade utfallet. Rättstillämpningen på S:t Barthélemy verkade bygga på en bokstavstolkning av lagen, vilket kan bero på lagens tydlighet. Visade vittnesmålen och läkarintygen att en slav blivit bestraffad med över 29 piskrapp rådde inget tvivel om att lagen var överträd. Annorlunda förhöll det sig däremot i Sverige där lagen byggde på en proportionalitetsbedömning mellan agan och tjänstehjonets överträdelse och olydnad. Husagans reglering gav domstolen möjlighet att tillämpa en mer godtycklig och bred lagtillämpning än vad regleringen på S:t Barthélemy gjorde.

Proportionalitetsbedömningen blev också tydlig i rättsfallen från häradsrätten. Agan mot Erik Jansson ansågs utgöra misshandel fram tills dess att stölden uppdagades, då övergick agan till att anses måttlig. I fallet med Sven och Håkan ansågs däremot inte flykten från husbonden vara så förkastligt att husbondens aga vägdes upp tjänstehjonets överträdelse. På S:t Barthélemy kunde domstolen inte vara lika godtycklig i sin bedömning. Hade över 29 piskrapp utdelats så utgjorde gärningen per definition ett brott. I rättsfallen från S:t Barthélemy fokuserades argumentationen i rätten inte på måttligheten av skada, som i Sverige, utan på antalet piskrapp.

Vikt ska även läggas på hur slaverna respektive tjänstehjonen behandlades i rätten. Slaverna ansågs inte som rättssubjekt och kunde därför varken påkalla stämning eller vittna i rättegångar, vilket gjorde det svårare för dem att tillvarata sina lagstadgade rättigheter. Tjänstehjonen däremot ansågs vara

---

⁹⁴ Sundin (1992) s. 471.

rättssubjekt vilket medförde att de hade större chans att säkerställa rättigheterna som följde av lagstiftningen. På S:t Barthélemy frångick man dock lagen och lät slaven Suzannah höras i rätten, dock kan man inte veta med säkerhet hur vittnesmålet påverkade utfallet.

Domstolens påföljdsbestämning är också en intressant aspekt av rättskipningen. På S:t Barthélemy valde domstolen att frånga det föreskrivna straffet och applicerade ett mer godtyckligt straff. I stället för att slaven konfiskerades och pengarna tillföll staten ålades slavägarna att sälja slaven men fick behålla försäljningssumman. Undantag gällde dock för Payne som hyrde slaven Dido från en annan slavägare. Dido konfiskerades inte utan Payne bötfälldes. Troligen återlämnades Dido till sina ägare. Likt tidigare rättsfall mildrades straffet till Paynes fördel. Varför Payne ålades att betala böter framgår inte men det är troligt att det beror på att hon hyrde Dido och därför förverkade någon annans "egendom".

Ser man till överträdelsen av måttlig aga så dömdes husbönderna till att betala böter. Genom materialet kan dock inte säkerställas ifall böterna betalades eller om de fick någon ekonomisk verkan. Ytterligare en intressant omständighet gällande S:t Barthélemy är fallet med Marie Castagnet. Trots överträdelsen från slavägarna så straffades Marie genom att hon bland annat skulle säljas vidare. Bortsett från tidigare slavar så ålades hon att själv hitta en köpare och till ett pris som var högre än vad hon köptes för. Detta är ett tydligt tecken på att domstolens prevention var riktad mot slavar. Ytterligare en intressant omständighet gällande straffen var att i Sverige ansågs övervåld ge en rätt till att lämna sin husbonde medan på S:t Barthélemy tog staten slaven från slavägaren utan att slaven fick en möjlighet att yttra sig.

Gemensamt för rättskipningen är även att domstolen inte reagerade på rätten att straffa slavar eller tjänstehjon utan endast på övervåldet. Detta tyder på att det sågs helt normalt att tillrättavisa folk genom fysisk påverkan.

5 Analys och slutsats

5.1 Helhetsanalys

I uppsatsen har rättskipningen under svensk kolonialtid berörts under tre olika delavsnitt; domstolens sammansättning, lagstiftningen och rättskipningen. Varje område har berörts delanalyser där förhållandet mellan S:t Barthélemy och Sverige har diskuterats och analyserats. En helhetsdiskussion ska nu föras mot bakgrund av delanalyserna för att skapa en helhetsblick av hur rättssystemen differentierade sig.

Jämför man domstolssammansättningen, lagstiftningen och rättskipningen inom de respektive rättssystemen så är det tydligt att rättskipningen har påverkats av olika intressen. I Sverige fanns det ett intresse av att motverka lösdriveriet och fattigdomen. Lagstiftningens hårda och stränga reglering är ett bevis på att lagstiftaren ville att folk skulle vara i arbete. Påståendet styrks av de rättigheter som husbonden hade för att hålla tjänstehjonen i arbete samt de krångliga uppsägnings- och anställningslagar som fanns. I rättskipningen ser man också tecken på intresset att upprätthålla husböndernas rättigheter, bland annat gällande husaga. Vid kraftigt övervåld valde dock häradsrätten tjänstehjonets sida och straffade husbonden. Metoderna som användes föll inom lagens ramar och utfallen byggde i stor del på vad som föreskrevs i tjänstehjonsstadgan.

S:t Barthélemy hade dock en annan syn på slavarne än Sverige hade på tjänstehjonen. På ön fanns ett stort intresse av att styra över slavarne och minska risken för slavuppror. Intresset återspeglades även tydligt i lagstiftningen genom dess stränga och hårda reglering. Även i rättskipningen återspeglades intresset då domstolen genom en tillämpning av lagen dömde i enlighet med slavägarnas intressen. Även om domstolen följde lagens ordalydelse genom att döma slavägarna för deras överträdelser är det tydligt att straffet var godtyckligt. Till skillnad från husbönderna så fick slavägarna inget direkt straff utan det var endast moraliska

utläggningar. En annan omständighet som visar att domstolen dömde utefter slavägarnas intresse är koloniallagens osäkerhet, det vill säga att domstolen valde att tillämpa tidigare franska slaveriförordningar när koloniallagen inte var tillämplig.

Anledningen till att domstolen valde att verka för husböndernas och slavägarnas intresse är visserligen inte fastställt. Dock är det troligt att domstolens sammansättning spelade en viktig roll. Domstolen bestod till större del av ämbetsmän som var tillsatta av staten. Sammansättningen medförde möjligheten för staten att välja domare som dömde i deras intresse. Att det var ämbetsmän som valdes in som domare och till nämnden är också intressant i förhållande till slavar och tjänstehjon. Både i Sverige och på S:t Barthélemy var det slavägare eller husbönder som oftast besatt domstolens poster vilket kan ha föranlett en jävställning i domstolen. Jävsställningen skulle förklara varför rättstillämpningen, främst på S:t Barthélemy, var godtycklig. Ämbetsmännen hade ett eget intresse av att utvidga husböndernas och slavägarnas rättigheter för att själv hamna i en bättre situation.

5.2 Slutsats

Sammanfattningsvis är det tydligt att domstolen på S:t Barthélemy var mer partisk gentemot slavägarna än vad den svenska domstolen var gentemot husbönderna. Även om domstolen i Sverige hade utrymme att tillämpa bestämmelsen om husaga godtyckligt med tanke på dess utformning så visar rättsfallen att domstolen tog den svagaste partens parti om lagen föreskrev det. Annorlunda var på det på S:t Barthélemy där domstolen värnade om slavarnas rätt att inte bli misshandlade men samtidigt inte utdömde några repressalier till slavägarna. Anledningen är troligen att slavar sågs som egendom till skillnad från tjänstehjonerna som sågs som människor.

Bilaga A - 1786 års Reglemente

Den 31 October. Kongl. Maj:ts Reglemente, hwarefter styrelsen å Ön S:t Barthelemy i Westindien, i justitiæ, som police- och oeconomie-ärender, kommer att förwaltas och utöfwas under den tid, handelsrörelsens besörjande å nystnämde Ö blifwit til et särskildt handels compagnie i nåder uplåtit.

Alldenstund Kongl. Maj:t, genom Ön S:t Barthelemys tilwinnande under Svenska Kronan, warit i nåder omtänkt, at för Des trogne undersåtare bereda et förmonligt tillfälle, at företaga och drifwa en jemn och ordentlig sjöfart och handelsrörelse på Westindien och Norra America, och Kongl. Maj:t, til detta ändamåls såkrare och driftigare befrämjande, i nåder funnit godt, at under detta dato låta utfärda Des nådiga öpna Bref och Privilegium på femton års tid, räknadt ifrån den 1 Jan. instundande år 1787, får et Svenskt Westindiskt handels Compagnie, med frihet, at på S:t Barthelemy under denna tiden bestyra och föranstalta om hwad til Westindiska handelens förkofran och stadgande, samt de dertil på Ön erforderlige inrättningar blifwer nådigt at besörja och i werket ställa; fördenskul har Kongl. Maj:t jemwäl i nåder pröfwat godt, at härmed utstaka och förordna, det kommer styrelsen och öfrige angelägenheter på Ön S:t Barthelemy, at, under förenämde octroy-tid, på följande fått inrättas och handhafwas, nemligen:

§. 1.

Som den af Kongl. Maj:t på Ön förordnade Gouverneur åligger, at besörja alt hwad til ortens försvar och de militaire-ärenderne hörer; så tilkommer honom jemwäl befålet öfwer den derstädes förlagde Garnison, äfwen som ock öfwer den af Öns inwånare enrollerade milice, enär des sammandragande en Corps skulle blifwa nödwändigt; hwarjemte han uti alla med fremmande Magters Befälhafware förefallande ministerielle mål har at följa och i akt taga den honom nådigst meddelte färskildte instruction.

§. 2.

Alla justitiæ – police – och oeconomie – ärender uptagas och afgöras af en Conseil, sammansatt af Gouverneuren, såsom Ordförande, och sju Ledamöter, nemligen:

1:o handels Compagniets förste Man på Ön, hwilken med titel af Intendent bestyrer Compagniets derwarande hufwud Contoir och handels affairer, samt, uppå Compagniets underdåniga anmälan, kommer med Kongl. Maj:ts nådiga constitutorial at förses.

2:o En Justitiarie, som tillika förer protocollet i Conseillen, författar expeditionerne och bestrider Notarii-Publici tjensten, samt, uppå Compagniets underdåniga anhållan, derå jemwäl undfår Kongl. Maj:ts nådiga constitutorial.

3:o Den äldste af de på Ön wistande Compagniets Assistenten, och

4:o Fyra bland Öns ständige Invånare af dem sielfwe walde skickelige Personer: börande alle de som i nyssberörde måtto Conseillen utgöra, hafwa domareeden behörigen aflagt, innan de med justitiæ-måls handterande kunna gå i befattning.

§. 3.

Wid justitiæ-ärenders afdömmande rättar sig Conseillen tils vidare efter de stadgar och skälige sedwanor, som förut å de Westindiska Öarne, men i synerhet å Ön S:t Barthelemy blifwit fölgde, alltid noga i akt tagande de för detta warande Franske undersåtarnes rätt, efter 9. Art. i den emellan Kongl.

Maj:t och Kongl. Franska hofwet slutne provisionelle Conventionen. Likaledes följer ock Conseillen tils vidare uti police- och oeconomie-mål, hwad förut warit öfligt, och icke hafwer oskäl med sig, så widt det til Öns nu förändrade omständigheter kan lämpas, hwarwid det allmännas förmon ock måsta billighet altid bör tagas til ögnamärke. De författningar och bruk, som Conseillen kan tro sig föranlåten at widtaga och följa, skola likwäl underställas Kongl. Maj:ts nådiga pröfning; men gälla icke desmindre till efterrättelse, intil des Kongl. Maj:t, sedan Compagnie-Direction blifwit hörd, skulle finna i nåder godt, at derutinnan göra någon ändring.

§. 4.

Alla i Conseillen fallande domar och utslag verkställas genast, undantagande, då de i brottmål gå å lif och ära, och, enär i civil-mål wärdet af det omtwistade öfwerstiger trehundra riksd. I förra fallet underställes domen Kongl. Maj:ts nådiga ompröfwande, äfwensom någon icke må betagas, at i förstnämnde mål underdåniga beswär anföra, eller supplicando om nåd hos Kongl. Maj:t anhålla, hwilka beswär eller böneskrifter Gouverneuren, jemte ransakningen och domen, har at til Kongl. Maj:t i underdånighet insända. I senare fallet, eller civil-mål, må den tappande sist inom åtta dagar efter, sedan domen eller utslaget fallit, anmäla, at han derutinnan hos Kongl. Maj:t wil i underdånighet ändring söka, hwartil, då målet, som förenämndt är, angår et wärde, öfwerstigande trehundra riksd., honom, utan någon afgifts erläggande, bör lemnas tilstånd, då det vidare åligger så wäl sökanden, at inom trenne weckor efter den dag, då domen eller utslaget fallit, inkomma til Gouverneuren med sin til Kongl. Maj:t stälde underdåniga inlaga och alla til saken hörande handlingar, som ock swaranden, at samma inlaga innan berörde trenne weckors slut anamma, samt inom åtta dagar derefter, des äfwen til Kongl. Maj:t stälde underdåniga swar och förklaring afgifwa til Gouverneuren, som altsammans til Kongl. Maj:ts Justitiæ-Revision insänder. För domens eller utslagets fullgörande ställer lifmål den sökande full borgen eller sådan säkerhet, som pröfwas deremot swara. Försummas något af hwad härutinnan nu är föreskrifwit, gånge domen eller utslaget i verkställighet, utan at deruti någon ändring vidare sökas kan.

§. 5.

Wid lösens tagande för protocoller, domar och utslag, ställa sig wederbörande til efterrättelse hwad förut å S:t Barthelemy och de öfrige Öarne warit wanligt; dock så, at berörde lösen, i fall den nu skulle finnas wara för dryg, minskas til en femtedel eller mera: wiljande Kongl. Maj:t, efter härom inhemtad närmare underrättelse, låta i nåder utfärda en Taxa, hwarefter sådane handlingar måge lösas.

§. 6.

Conseillen anses för fullsuten Domstol, då fem af des Ledamöter, Justitiarien inberäknad, äro tillstädes, utom i swårare mål, som å lif och ära gå, då Ordföranden och alle Ledamöterne böra i beslutet deltaga.

§. 7.

Om drätselverket på Ön, nemligen: capitations, tull och andre inkomsters upbärande, emottagande, förwarande och disponerande, bestyrer Compagniet, genom de trenne förste Ledamöterne af Conseillen. Desse til och afsatta äfwen å Compagniets wagnar, tull Accis- och upbördsbetjening, efter behof och förefallande omständigheter: åliggande Conseillen at tilse, det den af Kongl. Maj:t om de publique afgifterne på Ön utstakade författning på det nogaste efterlefwes, få at utöfwer hwad samma författning stadgar, icke det ringaste under någon titel må upbäras, samt at den, som med något deremot stridande förfarande beträdes, warder til alfvarsamt straff och skadeersättning genast befordrad. Compagniet blifwer ock ansvarigt för den Kongl. Maj:t och Kronan förbehållne andel af de publique inkomsterne, hwaröfwer hålles ordentelig räkning, hwilken, sedan den af Gouverneuren blifwit på stället genomsedd, bör af den, Kongl. Maj:t dertil i nåder förordnar, revideras: hwarwid lifmål någon observation icke må äga rum, som ej inom twänne år efter, sedan Compagniet räkningen aflemnad, är gjord och med Compagniet communicerad.

§. 8.

Om, emot förmodan, en eller bägge af de för Compagniets räkning i Conseillen af Kongl. Maj:t i nåder constituerade Ledamöter, Intendenten eller Justitiarien skulle, til Öns och Compagniets skada och förlust, missbruka det förtroende och den befattning dem blifwit lemnade, kommer den, som dermed beträdes, at genast uppå Comagnie-Directions derom hos Kongl. Maj:t görande underdåniga anmälan, ifrån den honom updragne befattning skiljas och hemkallas, samt en annan i des ställe föreslås och förordnas: men med den i Conseillen såsom Ledamot biträdande Compagniets Assistent, må, i förenämde händelse, Compagniet, utan särskild underdånig anmälan, efter omständigheterna förfara.

§. 9.

För öfrigt har Compagniet af Kongl. Maj:ts för Ön tillsatte Gouverneur, at njuta all den handräcktning och biträde, det kan äska, enligt des Instructien.

Det alle, som wederbör, [etc.].

Bilaga B - 1805 års reglemente

Kongl. Maj:ts förnyade någidga Reglemente, hwarefter Styrelsen å Ön S:t Barthelemy i Westindien, så mål i Justitiæ, Police och Oeconomie-Ärender, som i alt öfrigt kommer at förwaltas och utöfwas.

Gifwit Beckaskog den 15 October 1805.

Wi Gustaf Adolph med Guds Nåde Sweriges, Göthes och Wendes Konung [xxx]. Arfwinge til Dannemark och Norrige, hertig til Schleßwig hollstein [etc.]

Göre weterligt: At som, til följe af hwad i Wår Nådiga Kungörelse af den 22 sistledne Maji, ibland annat är stadgadt och faststält, det Swenska West-Indiska handels Compagniets Privelegium, hwilket endast tils vidare warit förlängt, med detta års slut skal uphöra, och således den rättighet, hwilken, enligt det angående styrelsen å Ön S:t Barthelemy uti Justitiæ, Police och Oeconomie-Ärender den 31 October 1786 i Nåder utfärdade Reglemente, bemalte Compagnie under des Octroy-tid warit tillåten, at genom Compagniets Embetsmän icke allenast deltaga i berörde Styrelse, utan ock at besörja upbördens af Publique inkomsterne på denna Ö, icke eller längre, än till den i förenämnde måtto utsatte tid, eller innehwarande års slut, kan äga rum; Och i anseende hwartil, i stället för hwad som genom samma Reglemente warit faststält och föreskrifwit, et nytt stadgande, hwarefter Allmänna Ärenderne derstädes sedermera måga skötas och förwaltas, blifwer nödigt; Så hafwe Wi uti sådant afseende i Nåder pröfwat för godt, at härmed förordna, det kommer med handhafwandet af deße Ärender, samt så wäl Styrelsen i öfrigt, som Upbörds Werket å bemalte Ö, ifrån och med början af nästinstundande år 1806 och och tils vidare, at förhållas på följande sätt, nemligen:

1. §.

Den af Oß i Nåder tilförordnade Gouverneur på S:t Barthelemy har at besörja alt hwad med de Militaire-Ärenderne och anstalterne til Ortens förswar gemenskap äger och dertil i en eller annan måtto hörer: Och tilkommer honom således äfwen befälet öfwer den på Ön förlagde Garnizon, så wäl som öfwer den af Inwånarne derstödes uprättade Milice, enär des sammandragande skulle blifwa nödwändigt. I anseende til de Ministerielle mål, som med fremmande Magters Befälhware kunna förefalla, iakttager och ställer sig Gouverneuren til underdånig efter rättelse den honom Nådigt meddelte särskilta Instruction. Wid alla sådane tilfällen, då Gouverneuren är frånwarande, eller af något förfall hindrad från utöfningen af sit Embete, bör Gouverneuren Adjutant, såsom den förstnämndes närmaste Man, i Gouverneurens ställe de honom eljest tilhörande göromål förrätta.

2. §.

Utom den i ofwanberörde måtto Gouverneuren ensam med Militaire och Ministerielle Ärenderne tilkommande befattning, äger Gouverneuren, med biträde af Justitiarien och Gouvernements-Secreteraren, at besörja och afgöra alla Police-ärender och Oeconomie-mål: kommandes lifmål wid slike måls afgörande Protocoll deröfwer at föras; Och i händelse den eller de af bemälte Tjenstemän, som jemte Gouverneuren saken öfwerwarit, skulle i anseende til beslutet derom blifwa af olika mening med Gouverneuren, bör wäl en sådan särskilt mening införas i Protocollet, hwilket i sådant fall med första säkra lägenhet til Oß i underdånighet insändes; men det beslut, som Gouverneuren widtager, går dock alltid i wekställighet. Alla så wäl i anseende til Police, som Oeconomie-ärender utgående Expeditioner, komma i Gouverneuren namn at utfärdas.

3. §.

Hwad vidare angår Police- och Oeconomie-målens afgörande och grunderne för hwad som i sådant afseende beslutas: så bör derwid iakttagas och följas hwad gällande Författningar föreskrifwa, så wäl som hwad eljest hitintils öfligt warit och icke har ostäl med sig, så widt det til för hand warande omständigheter och det förändrade skick, hwaruti denne Ö sig befinner, kan wara lämpeligt, och med billighet samt god ordning står at förena.

4. §.

Lagskipningen och alla Justitiæ-Ärender på S:t Barthelemy besörjas af en Domstol, bestående af Gouverneuren såsom Ordförande, Gouverneurens Adjutant, Justitiarien och Gouverneurens Secreterare, samt trenne erfarne, pålitelige och ansedde Män af Öns Inwånare, som, på lika sätt hittils skedt, Ortens Inbyggare inom sig äga at sjelfwe utse och wälja: Kommandes alla denne Domstols Ledamöter at först aflägga Domare-eden, innan dem någon handläggning wid berörde Ärender, såsom Domare, kan tillåtas.

5. §.

Domstolen anses för fullsuten, då fem av des Ledamöter, Justitiarien inberäknad, äro tilstädes, undantagandes de tilfällen, när mål af swårare beskaffenhet, eller som å lif och ära gå, förekomma, då Gouverneuren, så wida han ej af sjukdom är hindrad, bör, tillika med alla Ledamöterne, i beslutet deltaga: kommandes wid de händelser, då de Ordinarie Ledamöterna hafwa laga förfall, och icke kunna blifwa Rättens sammankomster, så at Domstolen icke wore fullsuten, andre i deras ställen, såsom Extra-Ordinarie Ledamöter, at af Domstolen utses och tilfallas, samt efter at hafwa Domare-eden aflagt, sine sätten i Rätten intaga.

6. §.

Kunna de, som denna Domstol utgöra, wid öfwerläggning om förekommande mål ej alle om slutet ense blifwa, gånge Dom i saken efter de flestes yttrande; men i fall rösterne på hwardera sidan skulle blifwa lika många, gälle i civile mål de, som Ordföranden, eller den främste i Rätten bifaller, och i brottmål deras mening, som fria eller den lindrigaste är.

7. §.

I anseende til Justitiæ-Ärendernes pröfning och afgörande, har Domstolen at iakttaga och följa de Swenska Lagar och Författningar, som til det förevarande ämnet kunna wara lämpelige; men wid tilfällen, då Ärender förekomma, i afseende på hwilka Författningarne icke innehålla någon uttryckelig föreskrift, eller sådant stadgande, som efter sakens beskaffenhet finnes till denna Colonie kunna lämpas, rättar sig Domstolen tils vidare efter de regler och skälige sedwanor, som förut å de West Indiske Öarne, men i synnerhet å S:t Barthelemy warit såsom Lag til efterlefnad antagne: Börandes alla Domar och Utslag i Justitiæ-mål af Ordförandfen och Rättens Ledamöter underskrifwas, af Notarien som fört Protocollet contrasigneras, samt efter anslag utgifwas.

8. §.

I händelse Gouverneurs-Embetet wid des befattning med Police och Oeconomie-mål, och Domstolen, hwad Justitiæ-Ärender widkommer, skulle finna anledning och nödigt, at widtaga och följa några nya bruk och författningar, skola de mål genast af Gouverneuren til Oß i underdånighet inberättas, och Wår Nådiga pröfning underställas, men de gälla likwäl icke desto mindre emedlertid til efterlefnad, intil des Wi kunde i Nåder pröfwa för godt, at derutinnan göra någon ändring.

9. §.

Alla så wäl wid Gouverneurs-Embetet, angårnde Police och Oeconomie-Ärender, som wid Domstolen i Justitiæ mål fallande Utslag och Domar werkställas genast, undantagande i brottmål, som å lif och ära gå, samt i civile mål, när wärdet af det omtwistade öfwerstiger Trehundrade Riksdaler Banco-Specie. I de förstnämnde, eller swårare brottmål, underställes Domen Wårt Nådiga ompröfwande; äfwensom ingen må wara betagit, at i så beskaffade ämnen hos Oß underdånige beswär anföra, eller ock supplicando om Nåd anhålla: Och böra sådane Beswär och Nåde ansökningar inom fjorton dagars tid, räknad ifrån den dag, då Domen afkunnades, aflemnas til Gouverneuren, som deröfwer inforrdar wederbörandes förklaring, hwilken inom åtta dagar derefter skal afgifwas til Gouverneuren, som det sedermera åligger, at Beswären eller Böneskriften, jemte Förklaringen, Ransakningen och Domen, med första säkra lägenhet til Oß i underdånighet insända. Hwad åter angår Civile mål af ofwannämnde beskaffenhet, eller när wärdet af det omtwistade öfwerstiger Trehundrade Riksdaler Banco-Specie, må den som tappat, sist inom åtta dagar efter sedan Domen eller Utslaget fallit, hos Gouverneuren eller ock hos Domstolen, i fall saken til des afgörande hört, anmäla, at han deruti hos Oß wil i underdånighet söka ändring hwartil, såwida fråga är om något, som i wärde öfwerstiger förstnämnde belopp i penningar, Klaganden, utan någon afgifts erläggande, bör lemnas tilstånd, då det vidare honom åligger, at inom trenne weckor, räknade från den dag, då Domen eller Utslaget föll, inkomma til Gouverneuren med sin til Oß stälda underdåniga Inlaga och alla til saken hörande Handlingar, som då genast lämnas Svaranden til Förklaring, hwilken, til Oß i underdånighet stäld, bör inom åtta dagar från den tid, Swaranden af Klagandens inlaga

erhöll del, afgifwas til Gouverneuren, som altsammans til Wår Justitiæ-Revision med sig först yppande säkra lägenhet insänder. För Domens eller Utslagets fullgörande ställer likwäl först den Sökande full borgen, eller sådan säkerhet, som pröfwat deremot swara. Försummas å Sökande sidan något af hwad häruti nu är föreskrifwit gånge Domen eller Utslaget i verkställighet, utan at någon ändring deruti vidare sökas må. Den med Gouverneurens Utslag i Police-mål mißnöjde Parten må, fast än Utslaget genast i verkställighet går, likwäl äga rättighet, at däröfwer hos Oß underdånige beswär ansöka: hwarwid den Klagande iakttaget samma tid til beswärens ingifwande hos Gouverneuren som förut rörande beswär i Civile mål är föreskrifwit, och hwarmed Gouverneuren äfwen förfarar på lika sätt, som wid slike händelser i Civile mål ofwan stadgadt är. Öfwer de underdånige Beswärsskrifter, som til Gouverneuren ingifwas, bör han låta meddela Parterna bewis.

10. §.

Som West-Indiska Compagniets hittils åtnjutne rättighet, at sig til godo beräkna och behålla tre fjerdedelar af de på S:t Barthelemy inflytande Tullafgifter och öfrige Publique inkomster, med innewarande års slut uphörer, och alla deße afgifter och inkomster ifrån och med den 1 Januarii nästinstundande år 1806, böra helt och hållet tilfalla Oß och Kronan, samt följakteligen äfwen för Wår och Kronans räkning upbäras; så kommer ock ifrån och med sistnämnde dag Upbördens af alla deße Intrader, at under inseende och wård ag Gouverneuren, med biträde af Justitiarien och Gouverneurens Secreterare, förrättas af wederbörande Tull- Accis och Upbördens Betjening; Och åligger Gouverneuren, jemte dem, som med honom hela nyßnämnde wård, at hålla alfwarsam hand deröfwer, det de af Oß angående i fråga warande Publique afgifter och inkomster utfärdade Författningar på det nogaste efterlefwas, så at, utöfwer hwad deruti är utsatt, icke det minsta under någon förewändning må fordras eller upbäras, samt at den eller de, som med något deremot stridande förfarande bestrides, genast til rättmätigt straff och skade-ersättning befordras; Och emedan så wäl Gouverneuren, som Justitiarien och Gouverneurens Secreterare blifwa Oß och kronan gemensamt ansvarige derföre, at medlen i rättan tid behörigen indrifwas, lefwereras och sedermera icke förskingras; Ty ankommer ock på Gouverneuren tillika med bemälte Tjenstemän at antaga erforderlig Tull-Accis och Upbördens Betjening, som förses med Constitutorialer, i Gouverneurens namn utfärdade; äfwenom i händelse någon af samma Betjening sedermera förwerkar det honom således updragne förtroende, Gouverneuren då, jemte de honom i berörde måtto til biträde warande Tjenstemän, må äga, at en sådan Tull- Accis- eller Upbördens- Betjent ifrån syslan skilja; Och bör, i afseende på Gouverneurens och de honom til biträde warande Tjenstemäns befattning med wården och inseendet öfwer Upbördens, samt deras rättighet at til- och afsätta Betjeningen derwid, förhållas på lika sätt, som i anseende til andre Oeconomie-måls afgörande i 2. §. är stadgadt och föreskrifwit, så at i händelser skiljaktighet i meningarne emellan Gouverneuren och bemälte Tjänstemän angående förekommande frågor om Upbördens-Werket samt Betjeningens derwid til och afsättande sig yppar, beslutet altid verkställles efter Gouverneurens mening, men det

deröfwer hållne Protocoll insändes i underdånighet til Oß med första säkra lägenhet.

11. §.

De Allmänna medlen böra förwaras i en Jernkista, stäld uti något i Gouverneurens hus befinteligt säkert rum, och försedd med flere särskilte lås, hwartil Gouverneuren, Justitiarien och Gouverneurens Secreterare, hwilka för deße medel ansvara, skola hafwa hwar sin nyckel.

12. §.

Alla Protocoller, hwilka så wäl hos Gouverneurs-Embete öfwer Police och Oeconomie-mål, som hos Domstolen öfwer förehafde Justitiæ-Ärtender blifwa hädanefter hållne, samt icke äro af den beskaffenhet, at de, enligt hwad ofwan föreskrifwit är, genast skola inskickas, äfwenom alla Räkenskaper med dertil hörande verification er för influtne publique inkomster å S:t Barthelemy, böra för hwarje år inom sex månaders förlopp efter samma års slut genom Gouverneurens försorg til Sverige öfwersändas, de förstnämnde eller Protocollerne, til Wårt Justitiæ-Canßlers-Embete, och Räkenskaperne til Wårt och Rikets Kamar-Collegium, för at derifrån aflemnas til Wår och Rikets Kamar-Rätt, at derstädes genomses och behörigen granskas.

13. §.

För öfrigt hafwa så wäl Invånare på denna Ö, so, de, hwilka eljest för sin handels, eller andre ärenders skuld dit ankomma, at af Gouverneuren derstädes njuta all den handräckning och det biträde, som de skäligen kunna äska, och han, enligt sin Instruction, lemna kan.

Det alle, som wederbör, hafwa sig hörsammeligen at efterrätta. Til yttermera wißo hafwe WI detta med Egen hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Beckaskog den 15 October 1805.

GUSTAF ADOLF
LS

Bilaga C - 1811 års reglemente

Kongl. Maj:ts Förnyade Nådiga Reglemente hwarefter Styrelsen af Ön S:t Barthelemy kommer at tils vidare förwaltas och utöfwas.

Gifwit Drottningholms Slott den 25 September 1811.

Wi CARL med Guds Nåde Sweriges, Göthes och Wendes Konung [xxx] Arfwinge til Norrige, Hertig til Schleßwig Hollstein [xx]. Göre wterligt: at aldenstund hos Oß i Nådigt betraktande kommit, hurusom det för Styrelsen af Ön S:t Barthelemy under den 15:de October 1805 utfärdade Reglemente icke nog fullkomligen upfyller hwad Coloniens fördelar wid närwarande omständigheter fordra, och Wi således funnit åtskilliga tillägg och förändringar oundgängeliga uti de hittils gällande Stadgar, som bestämma grunderne i allmänhet för Ärendernas förvaltning, och de til särskilda grenar af densamma hörande befattningar och åtgärder; Fördenskull hafwe Wi, til winnande af säkerhet och ordning i deßa delar, pröfwat godt i Nåder bjuda och befalla, det skal dermed hädanefter och tils vidare på följande sätt förhållas:

I. Capitlet. Om Gouverneurs-Embetet

§. 1.

Den af Oß i Nåder tilförordnade Gouverneuren på Ön S:t Barthelemy åligger:

1:o Besörjandet af alt hwad med de Militaira Ärendena och Ortens försvar äger gemenskap: Tilkommandes honom således äfwen Befålet öfwer den på Ön förlagde Garnison, ej mindre än öfwer den derstädes uprättade Milice, enär des sammandragande kunde blifwa nödwändigt.

2:o Bref-wäxlingen och öfrige åtgärder i de Ministeriella ämnen, som med fremmande Magters Befälhafware förefalla: Ställandes han sig derwid til underdånig efterrettelse den honom i Nåder meddellda särskilta Instruction.

3:o Befattningen med högre Ordnings-mål til Coloniens wälstånd och trefnad samt lugnets och säkerhetens widmagthållande.

§. 2.

Gouverneuren skal hafwa under sig en Place-Major, som tillika är hans Adjutant och Chef för hans Militair-Expedition. Wid alla tilfällen då Gouverneuren är frånwarande, eller af sjukdom eller annat laga förfall hindrad, förrätte denne Embetsman de til Gouverneurs-Embetet hörande göromål.

§. 3.

Gouverneuren kommer at inför Oß sin Ed afläga.

II. Capitlet. Om Lagskipningen

§. 4.

Lagskipningen och Justitiæ-Ärenderna i allmänhet besörjas af en Conseil, sammanfatt af 7 Ledamöter, nemligen: Gouverneuren såsom Ordförande, Justitiarien, Place-Majoren, Gouvernements-Secreteraren samt 3:ne erfarne, pålitlige och ansedde Män, som Öns Invånare sjelfwe äga, på sätt hittills skett, at inom sig utse och wälja: Kommandes alle denna Conseils Ledamöter at först aflägga Domare-Eden, innan dem, såsom Domare, någon handläggning wid berörde Ärenden må tillåtas.

§. 5.

Uti Domstolen funna mål pröfwat och afgöras af Fem Ledamöter, Justitiarien inberäknad, så ock af Fyra der alle äro om beslutet ense. Men när Mål af Swårare beskaffenhet, eller som å lif och ära gå, förekomma, böra alla sju Ledamöterna i beslutet delta.

§. 6.

Wid inträffande händelser af laga förfall, som i Protocollet böra antecknas, skal Conseilen bringas til här ofwan föreskrifwit domfördt antal på det sätt, at Justitiariens göromål bestridas af Conseilens Notarie uppå dennes eget ansvar, och at i de öfrige Ordinarie Ledamöternes ställen, andre, alt efter den Class, hwari förfallet sig yppat, bland Öns öfrige Embetsmän eller des bosatte Invånare, såsom Extraordinaire Ledamöter af Conseilen utses och tilkallas, för at efter aflagd Domare-Ed, sina Säten i Rätten intaga.

§. 7.

För Justitiæ-Ärendernas pröfning och afgörande äge Conseilen at följa de Svenska Lagar och Författningar, som til det förewarande ämnet finnas lämplige. Men skulle Ärenden förekomma, i afseende på hwilka Författningarne icke innehålla någon uttrycklig föreskrift eller et, efter saken beskaffenhet, för denna Colonie användbart stadgande, rätte sig då Conseilen tils vidare efter de Reglor och skälige sedwanor, som förut warit å de Westindiska Öarne, särdeles på S:t Barthelemy, antagne til efterlefnad.

§. 8.

Kunna de, som Domstolen utgöra, efter öfwerläggning om et mål, ej alle om slutet sig förena, gånge Dom i saken efter de flestes yttrande. Äro rösterne å hwardera sidan lika många, gälle i Civila Mål den mening som den främste i Rätten biträder, och i Brottmål deras som fria eller den lidrigaste är.

§. 9.

Uti Conseilens Utslag och Domar äge ingen ändring rum, undantagande i Brottmål som å lif och ära gå, samt i Civila mån, när wärdet af det omtvistade öfwerstiger Trehundrade Spanska Silfwer-Daler. I de

förstnämde eller swårare brottmål underställes Domen Wårt Nådiga ompröfwande, äfwensom ej någon må betagas at i få bestraffade ämnen, hos Oß underdåniga beswär införa, eller ock om Nåd anhålla. I Civile Mål af förstnämde egenskap njute den tappande sin beswärsrätt til godo, i den ordning som här nedan stadgas: Och hwile endast i bägge deße fall, verkställigheten af Conseilens beslut.

§. 10.

I brottmål böra sådane Beswär och Nådansökningar, inom fjorton dagars tid, räknadt från den dag då Domen afkunnades, inlemnas til Conseilen, som deröfwer infordre wederbörandes förklaring, hwilken inom åtta dagar derefter skal afgiwis: Åliggandes det sedermera Conseilen at Beswären eller Böneskriften, jemte Förklaringen samt Ransakningen och Domen til Wår Justitiæ-Revision insända.

§. 11.

Hwad åter Civile Målen angår, må, enär på sätt förenämndt är, det omtvistades värde öfwerstiger Trehundrade Spanska Silfwerdaler, den tappande, sist inom åtta dagar efter det Domen eller Utslaget fallit, hos Conseilen anmäla, at han deruti wil söka ändring, hwartil klaganden, utan någon afgifts erläggande, bör lemnas tilstånd, med anvisning tillika af behörig Ort, då det vidare honom tilhör att inom ytterligare fjorton dagar, den oberäknad då han anvisningen erhöill, hos Conseilen ingifwa sin Inlaga och alla saken rörande Handlingar, som genast deruppå meddeles swaranden, hwilken inom åtta dagar efter undfäendet deröfwer aflemne sin Förklaring: Skolandes slutligen altsamman af Conseilen insändas til Wår Justitiæ-Revision.

§. 12.

För Domens eller Utslagets fullgörande ställe sökanden likwäl först full borgen, eller sådan säkerhet, som pröfwat deremot swara.

§. 13.

Klagandens beswär, äfwensom swarandens Förklaring, skola wara til Oß i underdånighet stälde.

§. 14.

Försummas något af whad härutinnan är föreskrifwit, gånge Domen eller Utslaget i verkställighet, utan at vidare någon ändring deruti sökas må.

§. 15.

Öfwer de underdåniga Beswärskrifter, som til Conseilen inlemnas, böra alltid bewis til parterne utfärdas då de sådant fordra.

III. Capitlet. Om Civile Förvaltningen

§. 16.

Conseilen, sammansatt som nästfäregående Capitel stadgar, äge derjemte den Civila förvaltningen och förordne i alla ämnen som röra Öns Exonomie och Police.

§. 17.

Ärenderne afgöres efter de fleste rösterna: Gouverneurens eller Ordförandens, hwem han wara må, gälle dock härwid altid för två, och ware desutom afgörande, då meningarna befinnas lika delade. Conseilen anses i alla deß Mål för fullsuten, enär fem Ledamöter, deribland Gouverneuren, eller i hans ställe, Place-Majoren, äro tilstädes. I händelse de bägge hindras at öfwerläggningen biwista, före Justitiariens ordet.

§. 18.

För afgörandet af deßa mål och wid bestämmandet af grunderne för besluten, bör iakttagas och följas hwad gällande Författningar föreskrifwa, samt i öfrigt hwad hittils öfligt warit, så widt det til förekommande omständigheter kan pröfwat lämpligt och med billighet och god ordning står at förena. Skulle Conseilen finna nödwändigt och nyttigt at widtaga och använda några nya bruk och författningar, må beslutet derom winna full kraft om af de sju Ledamöter som utgöra Conseilen, och hwilke i sådant fall, alle böra wara tilstädes, fem äro för antagandet; hwartil skälen skola i Protocollet antecknas. Alt sådant skal wäl af Gouverneuren genast til Oß i underdånighet inberättas och Wår Nådiga pröfning underställas, men kommer icke des mindre at gälla til allmän efterföljd, intildes Oß kunde tackas derutinnan göra någon ändring.

§. 19.

Sådane Police-ärenden, som fordra skyndsam åtgärd, må af Gouverneuren kunna befordras til verkställighet; äfwensom Expeditioner i de Economiske ämnen, hwilka, utan hinder i handel och rörelse, något uppskof icke medgifwa, såsom Sjöpaß, Borgarembref, Slafwars Fribref, Förordnanden til besigtning å Sjöskador i Avarie-mål och dylika, kunna af Gouverneuren och Justitiariens gemensamt, uti Conseilens namn utfärdas, Wälförståendes at, i alla deßa fall, de gällande Författningarna äro för tillämpningen tydliga och klara: Börandes altid hwarje dylik åtgärd wid Conseilens först inträffande sammanträde anmälas och i Protocollet intagas.

§. 20.

Den med Conseilens Utslag i Police- eller Economie-mål mißnöjde parten må, änskönt Utslaget i verkställighet går, likwäl äga rätt at hos Oß underdåniga Beswär anföra; Hwarwid, så wäl för anmälandet i Conseilen af klagandens mißnöje och Beswärens ingifwande derstädes, som i afseende på Conseilens vidare befattnings härmed, iakttages hwad, rörande Beswär i Civila mål, häröfwan i Andra Capitlet stadgas, endast med den förklaring, at

Besvärshandlingarne böra insändas til Wår Handels- och Finance-Expedition.

§. 21.

En särskild Comité, bestående af Ellofwa Ledamöter dem Öns Innewånare bland sig utwälja, skal hwart tredje år sammankomma, för at öfwerlägga om hwad til Öns allmänna fördel anses bidraga, och föreslå de förbättringar som i förvaltningen kunna finna rum.

Om deße Ledamöters wäljande, tiden för deras sammanträden, och den, inom hwilken de hwarje gång böra hafwa fullbordat sina arbeten, samt ordningen wid öfwerläggningarne m.m. wele Wi et särskilt Reglemente i Nåder utfärda.

Denna Comité kan äfwen desemellan sammankallas af Conseilen, enär Extraordinära omständigheter sådant skulle fordra: Men des öfwerläggningar skola då inskränkas til de ämnen som föranledt des sammankomst.

§. 22.

Hwad Comitén hemställer skal öfwerlemnas til Conseilen, som äger at det, jemte egit utlåtande, til Stats-Secreteraren insända, för at blifwa Oß i underdånighet föredragit.

IV. Capitlet.

Om Drätseln, samt Upbörden och Redogörelsen.

§. 23.

Förvaltningen af Öns Intrader åligger Gouverneuren, Place-Majoren, Justitiarien och den som Conseilens 3:ne bland Inwånarne walde Ledamöter sig emellan dertil utse; De äga at antaga och förse med Constitutorial alla Tjenstemän wid Tullverket och den öfrige Upbörden, samt hafwa närmaste wården och answaret, så wäl at deße Tjenstemän noga upfylla åliggande skyldigheter, som at Wåre och Kronans inkomster på föreskrifwit sätt å rätts terminer inflyta, och på behörigt sätt användas.

§. 24.

I alla hit hörande mål äge Gouverneuren, likasom i Economie-Ärenden, Twänne Röster, så at altid hans mening blifwer gällande, då en af Ledamöterne är med honom ense; Börandes likwäl det wid slika omröstningar af Gouvernements Secreteraren författade Protocoll til Oß i underdånighet insändas.

§. 25.

Öns Allmänna Inkomster bestämna genom särskilte Wåre Nådiga Författningar: Des Utgifter enligt Wår utfärdade Nådiga Stat. Ej må uti någondera delen förändringar äga rum, så framt icke högst bewekande omständigheter dertil föranleda; hwarmed då förhålles på sätt 18. §. utstakar.

§. 26.

Under hwad slags förewändning som hälst, må icke i annan händelse än den nästföregående §. omförmäler, någon Ordinarie eller Extraordinaire afgift påbjudas eller uttagas, utöfwer hwad de gällande Författningar derom innehålla.

§. 27.

Embets- och Tjänstemän på Ön ware förbudet at til öfwerskridande belopp fordra eller emottaga hwad under Kansli-Gebühr, Expeditions-lösen eller andre til wederbörandes bättre utkomst anslagne, särskildta afgifter utgå bör.

§. 28.

Eho som öfwerträder hwad i nästföregående 2:ne puncter stadgas, miste tjensten och stånde det straff Lagen för sådant brott utstakar, samt återgifwe desutom hwad olagligen blifwit upburit, jemte ränta derå, och gälde den skade-ersättning Domaren pröfwar skäligt ålägga.

§. 29.

Hwarje månad författes et Sammandrag öfwer Öns Inkomster och Utgifter, som på Titlar, efter bådass beskaffenhet, wisar en ordentlig reda för penninge-förvaltningen; Hwilket Sammandrag, inom den 15:de i följande månaden, af Räkenskapsföranden behörigen underteknad, skal, för den förflutna, i Conseilen företes och läggas til des Protocol, deruti jemwäl de erinringar skola intagas, som Conseilens Ledamöter då skola wara berättigade och skyldige at derwid göra, enär de tro sig dertil äga anledning.

§. 30.

En tillika aflemnad Copie af detta Sammandrag påteknas, af yngsta Ledamoten i Conseilen, dagen då det blifwit upwist, hwarefter det, antingen riktigt befunnit, eller med anmärkningar, som från Protocollet utskrifwas, bilägges Redogörelsen.

§. 31.

Redogörelsen för Öns Drätsel bör, med dertil hörande verificationer, för hwarje år, inom sex månaders förlopp efter detsammas slut, få wida omständigheter af krig eller afbruten communication med Moderlandet icke skulle derföre lägga öfwerwinnerliga hinder, genom Gouverneurens försorg, til Wår Handels- och Finance-Expedition insändas, för at efter Wår egen meddelande Nådiga befallning blifwa til behörig granskning befordrad.

§. 32.

De allmänna medlen förwares uti en Jernkista, stäld uti något i Gouverneurens Hus befintligt säkert rum, och försedd med fyra lås, hwartil Gouverneuren, jemte oftannämnde för medlen ansvarige Ledamöter, skola hafwa hwar sin nyckel; Ägandes de äfwen at til Hufwud-Räkenskapsens förande förordna den person af Betjeningen, som de dertil skickligast finna.

V. Capitlet.
Allmänna Föreskrifter

§. 33.

Uti Justitie-mål före Conseilen Titel af Domstol, i Police- och Economie-
ärenden af Regerings-Conseil, samt i alla ämnen, som röra allmänna
medlens förvaltning, af Finance-Conseil.

§. 34.

Uti i mindre betydliga mål, ware sig af whad art som helst, må Conseilen, på
sätt förut tillåtits, sit beslut munterligen afsäga och genom Utdrag af
Protocollet parterne meddela; men i ämnen af större wigt åligger Conseilen
at, efter föregående anslag, ej mindre än Conseilens Protocol, böra
underskrifwas af Ordföranden och Rättens Ledamöter, samt af Notarien,
som Protocollet fört, contrasigneras.

§. 35.

De til Färderneslandet afgående expeditioner underteknes af Gouverneuren
allena i Militaire och Ministerielle ärenden samt högre Ordningsmål, men
tillika af Justitiarien i alla öfriga, å Conseilens wägnar, samt contrasigneras i
förra fallet af Gouvernements-Secreteraren, men gemensamt af denne och
Notarien i Conseil-målen.

§. 36.

Alla til Swerige ifrån Ön agående Expeditioner skola med första säkra
lägenhet befordras. I ämnen af särdeles wigt utfärdes deraf 3:ne exemplar,
som med särskilda lägenheter afsändes.

Det alle som wederbör til underdånig efterrättelse länder. Til yttermera wißo
hafwe Wi detta med Egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill
bekräfta låtit. Drottningholms Slott den 25 September 1811.

Under Min Allernådigste Konungs och Derres sjukdom, Efter Des
förordnande
CARL JOHAN
(L. S.)

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Almquist, Jan Eric (1950), *Den svenska processrättens historia: efter föreläsningar av professor Jan Eric Almquist*. 4 uppl., Stockholm.

Baker, John (2012), 'Reflections on 'doing' legal history', i: Musson, Anthony och Stebbings, Chantal. (red.), *Making legal history: Approaches and Methodologies*. Cambridge University Press, New York.

Bogar, Gustaf (1972), *Då häradssting hölls i Kind Redväg och Ulricehamn: Historik om Kinds och Redvägs domsaga*. Ulricehamns Tidnings AB:s Tr., Ulricehamn.

Bogdan, Michael (2013), *Concise Introduction to Comparative Law*. Europa Law Publishing, Groningen.

Björkman, Jan Olof (1974), *Bonde och tjänstehjon: Om social stratifiering i äldre mellansvensk agrarbygd*. Sociologiska institutionen Uppsala.

Euphrasén, Bengt Anders (1795), *Beskrifning öfver svenska vestindiska ön St. Barthelemi, samt öarne St. Eustache och St. Christopher*. Stockholm.

Fahlerantz, G. E. (1903), *Rättfärdighet i rättskipning: En historisk och jämförande framställning af några hufvudpunkter i vårt rättegångsväsende*. Författarens förlag, Stockholm.

Frohnert, Pär (1985), 'Administration i Sverige under frihetstiden', i: Frohnert, Pär m.fl. (red.), *Administrasjon i Norden på 1700-talet*. 4 uppl., Universitetsförlaget AS, Oslo.

Harnesk, Börje (1990), *Legofolk: Drängar, pigor och bönder i 1700- och 1800-talens Sverige*. Diss., Humanistiska fakulteten vid Umeå universitet.

Högström, E. O. E. (1888), *S. Barthelemy under sven[s]kt välde*. Humanistiska sektionen vid filosofiska fakulteten i Uppsala.

Lindqvist, Herman (2020), *Historien om Sverige: från istid till framtid - så blev de första 14 000 åren*. Reviderad utgåva, Albert Bonniers förlag, Stockholm.

Lindstedt Cronberg, Marie (2006), 'Husbondeväldets undergång: Retoriken och metaforiken i 1800-talets riksdagsdebatter', i: Österberg, Eva & Lindstedt Cronberg, Marie (red.), *Väld: Representation och verklighet*. Nordic Academic Press, Lund.

Montgomery, Arthur (1933), *Tjänstehjonsstadgan och äldre svensk arbetarpolitik*. Historisk Tidskrift s. 245–276.

Musson, Anthony och Stebbings, Chantal (2012), *Making legal history: Approaches and Methodologies*. Cambridge University Press, New York.

Smith, Carl (1849–1850), 'Måttlig husaga? Fel af tjenstehjon?', *Juridiskt Arkif*. Band 21., Kristianstad.

Sundin, Jan (1992), *För Gud, staten och folket: brott och rättskipning i Sverige 1600–1840*. Institutet för rättshistorisk forskning, Stockholm.

Thomasson, Fredrik (2013), *32 piskrapp vid quatre piquets: Svensk rättvisa och slavlagar på Saint Barthélemy*. Historielärarnas förenings årsskrift s. 7–29.

Thomasson, Fredrik (2022), *Svarta S:t Barthélemy*. Natur & Kultur, Stockholm.

Uppenberg, Carolina (2018), *I husbondens bröd och arbete*. Diss., Handelshögskolan vid Göteborgs universitet.

Wedberg, Birger (1935), *Tärningkast om liv och död: rättshistoriska skisser*. P.A. Nordstedt & Söners Förlag, Stockholm.